

Kortlægning af universiteternes dansk- kurser for udenlandske studerende

April 2005

Indholdsfortegnelse

1	Indledning.....	1
1.1	Undersøgelsens formål	1
1.2	Internationalisering og sprogpolitik på universiteterne: Den politiske kontekst. 2	
1.3	Begrebsafklaring: Hvad er danskundervisning for udenlandske studerende?....	5
1.4	Undersøgelsens metodiske grundlag.....	6
1.5	Rapportens opbygning.....	9
2	Sammenfatning	11
3	Typer af danskundervisning.....	14
3.1	Funktionsniveau, formål, indhold og kursernes omfang.....	16
3.2	Målgruppen for danskundervisning: Tilslutning og tilfredshed	20
3.3	Niveaudeling, eksamensformer og ECTS-point.....	22
3.4	Sammenfatning: Typer af danskundervisning	25
4	Organisering af danskundervisningen	27
4.1	Administration af danskkurser	27
4.2	Intern versus ekstern undervisning	29
4.3	Finansiering	32
4.4	Kvalitetssikring.....	34
4.5	Sammenfatning: Organisering af danskundervisning	35
5	Informationsstrategi og rekruttering til danskundervisning	37
5.1	Sammenfatning: Informationsstrategi og rekruttering	39
6	Danskundervisning i et strategisk perspektiv: Muligheder og barrierer	40
6.1	Sammenfatning: Danskkurser i strategisk perspektiv	43
7	Appendiks	44
7.1	Udbud af danskkurser	44
7.2	Typer af danskkurser.....	44
7.3	Organisering af danskkurser.....	45
7.4	Omfang af danskkurser (skøn fra universiteterne).....	46
8	Litteratur	47
	Bilag 1: Spørgeskema	

1 Indledning

OECD-rapport om universitetsuddannelse

I januar 2004 udgav OECD en rapport om universitetsuddannelse i Danmark. Rapporten indeholder flere anbefalinger, som vedrører internationaliseringen af universiteterne. Heriblandt lød det, at:

"Universities in Denmark offer a growing number of programmes, including full degree programmes, taught in the English language. There are no tuition fees for foreign students. These two factors have helped to attract significant numbers of foreign students which, as has been noted, also benefits Danish students. Not all universities have clear language policies. The examiners consider that all universities should develop such policies and that these should include the provision of Danish language courses for foreign students" (OECD, 2004: 19-20; DMAs understregning).

Danmarks Evalueringsinstitut

Med udgangspunkt heri har Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) ønsket at kortlægge universiteternes danskkurser for udenlandske studerende. Også Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (VTU) har på et tidligere tidspunkt udtrykt interesse i, at området blev afdækket. På denne baggrund har EVA bedt DMA/Research (DMA) om at gennemføre en kortlægning af universiteternes danskkurser for udenlandske studerende. Resultaterne af undersøgelsen præsenteres i denne rapport.

1.1 Undersøgelsens formål

Todelt formål

Formålet med undersøgelsen er todelt.

- Først og fremmest at kortlægge praksis vedrørende danskundervisning for udenlandske studerende på universiteterne i forhold til omfang, form, indhold og organisering af danskundervisningen.
- Dernæst at opnå universiteternes vurdering af danskundervisningen i et bredere strategisk perspektiv vedrørende internationalisering, så som sprogpolitik, rekrutteringsstrategi og andre målsætninger for internationalisering på de respektive universiteter.

Det samlede formål med nærværende undersøgelse er derfor at skabe overblik over forskelle og ligheder i praksis for danskundervisning, og dermed danne baggrund for en diskussion af de fremtidige visioner for universiteternes danskundervisning for udenlandske studerende og disse tilbuds rolle i universiteternes sprogpolitik og strategi for internationalisering. Det er derimod *ikke* undersøgelsens formål at pege på en bedste praksis.

1.2 Internationalisering og sprogpolitik på universiteterne: Den politiske kontekst

Regeringens redegørelse om styrket internationalisering af uddannelser

Spørgsmålet om internationalisering af universiteterne – herunder kravet om en klar sprogpolitik – behandles i regeringens *Redegørelse til Folketinget om styrket internationalisering af uddannelser*. Her understreges det blandt andet, at de videregående uddannelser bør udbyde flere forløb på fremmedsprog – især på engelsk – da dette synes en forudsætning for at tiltrække udenlandske studerende, ligesom det gavner de danske studerendes sprogkompetencer. Dog henvises der også til, at erfaringer viser, at udenlandske studerende ønsker at styrke kulturmødet ved at lære det lokale sprog og den lokale kultur at kende. Med det udgangspunkt bør der:

"udvikles strategier for integration af de udenlandske studerende uden at give slip på de danske værdier" (Undervisningsministeriet og VTU, 2004: 7).

I redegørelsen formuleres der dog ingen direkte krav om, at integrationen af udenlandske studerende bør ske via netop danskundervisning.

Redegørelsen behandler endvidere nødvendigheden af, at udenlandske studerende har mulighed for at vurdere den internationale dimension på de danske uddannelser, hvorfor uddannelsesinstitutionerne opfordres til at synliggøre deres internationaliseringspolitik på institutionernes hjemmeside. Desuden understreges behovet for en generel synliggørelse og markedsføring af de danske videregående uddannelser. Således hedder det, at:

"markedsføring kan medvirke til, at danske uddannelsesinstitutioner fremstår som kvalitetsudbydere for udenlandske studerende og attraktive samarbejdspartnere for udenlandske institutioner for videregående uddannelse og forskning" (Undervisningsministeriet og VTU, 2004: 15).

Kulturministeriets sprogpoltiske redegørelse

Kulturministeriets *Sprogpoltiske redegørelse* fra 2004 berører også temaet om danskundervisning. Således konstateres, at det er væsentligt, at der udbydes flere universitære uddannelser på engelsk, men at det samtidig er afgørende at styrke dansk som videnskabssprog. Det formuleres således:

"Hvis dansk fortsat skal kunne bruges i fagligt krævende sammenhænge, er der behov for en parallelsproglighed i såvel forskningen som undervisningen. Der er behov for en strategi, hvor dansk styrkes, uden at engelsk eller andre relevante fremmedsprog nedprioriteres" (Kulturministeriet, 2004: 3).

Forslag om ændring af universitetsloven

Endelig fremsatte videnskabsministeren i december 2004 et lovforslag om ændring af universitetsloven, som blandt andet søger at forbedre de institutionelle rammer for internationalisering. Lovforslaget sigter mod at forbedre såvel danske studerendes muligheder for at gennemføre dele af deres uddannelse i udlandet, såvel som mulighederne for at tiltrække udenlandske studerende og forskere til Danmark. I forhold til de udenlandske studerende åbnes der for muligheden for at etablere stipendieordninger for visse udenlandske studerende. Ligeledes indebærer forslaget, at universiteterne opkræver fuld deltagerbetaling for udenlandske studerende uden for EU for på den måde at opnå balance mellem ønsket om at tiltrække flere udenlandske studerende og ønsket om at styre merudgifterne, som er forbundet dermed.

Rektorkollegiets redegørelse om sprogpolitik på de danske universiteter

Rektorkollegiet er ligeledes involveret i debatten vedrørende konsekvenserne af internationalisering. Dette har blandt andet resulteret i nedsættelsen af en arbejdsgruppe for sprogpolitik. Formålet er at diskutere, hvorledes det enkelte universitet kan definere en sprogpolitik som en integreret del af universitetets internationaliseringspolitik. Med udgangspunkt deri har arbejdsgruppen udarbejdet redegørelsen *Sprogpolitik på de danske universiteter*. Bl.a. anbefales det, at de danske universiteter:

- *foranstalter yderligere kursus og/eller adgang til autonom læring for studerende og ansatte, der ikke har dansk som første sprog (modersmål).*
- *etablerer et tilbud om fagrelateret sprogindlæring (fx fagterminologi), der bygger oven på det niveau, der er opnået ved studieprøven for studerende og ansatte, der ikke har dansk som første sprog (modersmål) (Rektorkollegiet, 2003: 4).*

Rapporten indeholder desuden en række ideer til organisering af sprogtilbud. Dels opfordres universiteterne til at tage fælles initiativ til at udvikle eksempelvis et webbaseret danskkursus eller sproglig rådgivning. Dels fremsættes en opfordring til etablering af sprogkompetencecentre på de enkelte universiteter. Centrenes arbejdsområde skulle således være at:

"Tilbyde undervisning i eller på anden måde støtte de studerendes tilegnelse af de sproglige og interkulturelle basiskompetencer. [Centrene] kunne danne rammerne om såvel undervisning som autonom læring i dansk for nye studerende, dansk som fremmedsprog for udenlandske forskere, undervisere og studerende, dansk nomenklatur inden for bestemte fagområder samt fremmedsprog for danske forskere, undervisere og studerende" (Rektorkollegiet, 2003: 12).

Med udgangspunkt i sidstnævnte synes det derfor interessant at undersøge organisatoriske forhold omkring danskundervisningen for udlændinge. Blandt andet om undervisningen varetages internt eller eksternt, og hvem der har ansvaret for undervisningens tilrettelæggelse.

Opsummering

Den politiske kontekst peger altså på en række interessante aspekter for en kortlægning af universiteternes tilbud af danskundervisning til udenlandske studerende; nemlig:

- Hvilken rolle spiller danskundervisningen for at fremme tiltrækningskraften af udenlandske studerende til de danske universiteter?
- Hvad betyder danskundervisningen for at øge kendskabet til dansk kultur, samfundsforhold og i særdeleshed til dansk sprog, og hvordan påvirker det de udenlandske studerendes sociale integration i Danmark under deres ophold?
- Hvordan påvirker internationalisering forholdet mellem engelsk og dansk sprogs rolle i universitetsundervisningen, og hvad betyder det for universiteternes sprogpolitik?
- Hvad gøres der for at markedsføre den internationale dimension på universiteterne; heriblandt danskundervisningen?
- Hvordan organiseres danskundervisningen på de enkelte universiteter samt hvilke fordele og ulemper medfører organiseringen?

Disse spørgsmål søges belyst i denne rapport ud fra universiteternes synsvinkel og erfaring. Indledningsvis vil omfanget af kurserne og deltagelsen ligeledes blive belyst: Hvor mange udenlandske studerende tilmeldes og gennemfører kurserne (herunder også omfanget af frafald).

1.3 Begrebsafklaring: Hvad er danskundervisning for udenlandske studerende?

Indledningsvist er det relevant kort at skitsere de forskellige grundtyper af danskundervisning til udenlandske studerende.

Først og fremmest arrangerer universiteterne danskkurser, som kan være åbne for udvekslingsstuderende og for full degree-studerende¹. Kurserne varierer i længde, form, indhold og organisering. Det er disse undervisningstilbud, som vil være omdrejningspunktet for kortlægningen. Fokus i undersøgelsen er imidlertid på udvekslingsstuderende og i mindre omfang på full degree-studerende.

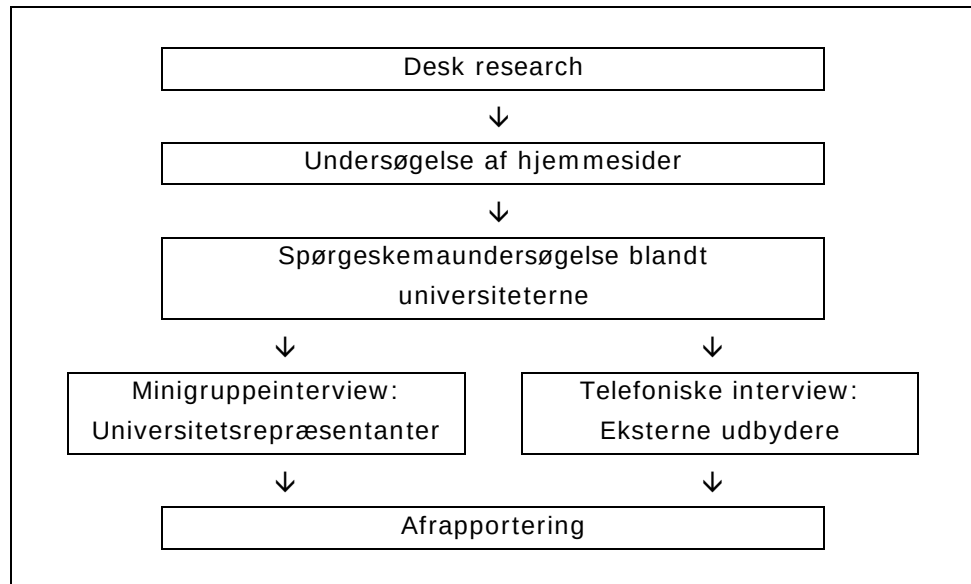
Derud over eksisterer en række tilbud om danskundervisning, som vil blive inddraget i kortlægning i det omfang, at det er relevant:

- Erasmus Intensive Language Courses (EILC): Hvert år støtter Erasmus-programmet en række intensive danskkurser, som finder sted før semesterstart, og som er åbne for alle Erasmus-studerende i Danmark. Kursernes arrangeres - efter ansøgning til CIRIUS - af uddannelsesinstitutionerne, sådan at der tilstræbes en rimelig geografisk dækning. For nuværende afholdes kurserne på Aarhus Universitet, Roskilde Universitet og Vitus Bering i Horsens.
- Danskkurser med henblik på at bestå studieprøven i dansk som andetsprog, som er påkrævet for at kunne indskrives på et dansk universitet med mindre den studerende indskrives på en engelsksproget uddannelse.
- Dansk for udenlandske studerende som del af en fast uddannelse i eksempelvis Skandinaviske Områdestudier.
- Kommunale sprogtilbud for udlændinge, som også er tilgængelige for udenlandske studerende i Danmark. Disse tilbud hører ind under *Bekendtgørelse 1014 af 10. december 2003 om "Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl."*. I henhold til § 15 i bekendtgørelsen er det muligt for kommunerne at opkræve brugerbetaling for undervisningen gående fra 500,- til 5000,- kr. afhængig af den pågældende udlændinges nationalitet (EU/EØS og øvrige) og karakteren af ophold i Danmark. Fordi det er valgfrit, om kommunerne opkræver brugerbetaling, er der store variationer kommunerne i mellem.

¹ Full degree-studerende er i denne sammenhæng betegnelsen for de udenlandske studerende, som tager en hel uddannelse (typisk på engelsk), i modsætning til udvekslingsstuderende, som typisk kun deltager i undervisningen i et semester eller to semestre.

1.4 Undersøgelsens metodiske grundlag

Efter grundige overvejelser om fordele og ulemper ved at inddrage forskellige elementer i undersøgelsen, er det i samråd med EVA besluttet at lade undersøgelsen bygge på følgende elementer:

Således inddrages de udenlandske studerende ikke i undersøgelsen, selvom deres oplevelse af danskkurserne naturligvis ville være af stor værdi for afdækningen. Begrundelsen for ikke at inddrage de studerende er følgende:

- mange udenlandske studerende forlader Danmark i december (undersøgelsesperioden), hvilket ville have gjort det tidsmæssigt vanskeligt at nå.
- universiteterne oplyser, at det er svært at indhente adresser på de studerende, hvilket ville have besværliggjort udsendelse af spørgeskemaer eller passwords til eksempelvis elektroniske spørgeskemaer.
- der vil have været væsentlige sproglige barrierer forbundet med at gennemføre eventuelle telefoniske interview, ligesom mange udenlandske studerende ikke er i besiddelse af en telefon grundet korterevarende ophold.
- endelig forekommer fx kvalitative instrumenter som fokusgrupper ikke hensigtsmæssige, da der i så fald skulle gennemføres relativt mange fokusgrupper for at opnå den nødvendige repræsentation af studerende for alle universiteter. Uden denne repræsentation ville det ikke have været muligt at opnå den studerendes vurdering af de enkelte universiteters sprogtilbud. Dermed ville fokusgruppeinterview have været for omkostningsfuldt.

Det er således den samlede vurdering, at ressourcerne forbundet med en studenterundersøgelse ikke ville stå mål med udbyttet. I stedet inddrages de studerendes vurdering via eksisterende (tilfredsheds-) undersøgelser fra universiteterne.

Nedenfor følger en kort beskrivelse af de enkelte undersøgelselementer:

Desk research

Undersøgelsen er indledt med en generel desk research med henblik på at kortlægge undersøgelsens kontekst i form af politiske målsætninger og initiativer vedrørende internationalisering af de universitære uddannelser. Der er inddraget tidligere gennemførte undersøgelser af (dele af) området, love og bekendtgørelser. Se litteraturlisten for inddragelse af materiale. Desk researchen har desuden dannet grundlag for begrebsafklaring.

Hjemmesider

Sideløbende med desk researchen er universiteternes hjemmesider blevet undersøgt med henblik på at kortlægge synligheden af information vedrørende danskundervisning til udenlandske studerende. Hjemmesiderne er gennemgået kvalitativt i forhold til dels informationens karakter og omfang, dels tilgængeligheden.

Spørgeskemaundersøgelse

På baggrund af desk researchen er der udarbejdet et spørgeskema, som er udsendt til de 12 universiteter. Spørgeskemaet er besvaret af det administrative personale, som beskæftiger sig med danskundervisning. Disse har som oftest været ansatte på Internationalt kontor/sekretariat. Formålet med spørgeskemaet har været at opnå viden om danskkursernes intensitet, form, indhold og organisering (se spørgeskema i bilag 1). Der er tale om primært deskriptive spørgsmål, som uddybes ved de efterfølgende kvalitative interview. 11 ud af 12 universiteter besvarede spørgeskemaet. Således valgte IT-Universitetet (ITU) ikke at deltage i undersøgelsen, da det har meget få udenlandske studerende, og derfor ikke tilbyder eller formidler danskkurser til udenlandske studerende.²

De resterende universiteter svarede på spørgeskemaet, hvilket gav en god beskrivelse af danskkursernes organisering. Formuleringen i spørgsmål 1 gav dog anledning til forskellige besvarelser fra de 11 universiteter. Således blev der spurgt:

'Hvor mange udenlandske studerende var der i alt på universitetet'

Her blev der således ikke skelnet mellem udvekslingsstuderende og full degree-studerende. Dette forhold blev imidlertid hurtigt opdaget, og spørgsmålet blev derfor uddybet i de kvalitative interview.

² I det følgende refereres derfor udelukkende til de 11 universiteter, som har deltaget i undersøgelsen.

Samlet set vurderer DMA, at validiteten af besvarelserne fra de 11 universiteter sammenholdt med den kvalitative opfølgning er høj, idet de kvantitative besvarelser netop er blevet uddybet. Samtidig udgjorde det kvantitative spørgeskema et godt udgangspunkt for de opfølgende interview, som dermed kunne begrænses til en kvalitativ vurdering af danskkurserne og internationaliseringsstrategien frem for også at omfatte beskrivende forhold.

Minigruppeinterview

Som nævnt er spørgeskemaundersøgelsen efterfulgt af minigruppeinterview på de 11 deltagende universiteter. I praksis er der gennemført interview med ansatte på Internationalt kontor/ sekretariat, undervisere og andre som beskæftiger sig med danskundervisning til udenlandske studerende og internationalisering. Formålet var som nævnt at nuancere besvarelserne i spørgeskemaet samt diskutere danskundervisningens rolle i et bredere internationaliseringsstrategisk perspektiv; herunder i forhold til universiteternes eventuelle sprogstrategi (se interviewguide i bilag 2).

Interviewene er gennemført af to erfarne konsulenter, som gennemførte det første interview sammen for at opnå et fælles udgangspunkt for de efterfølgende interview, som blev delt op (øst og vest for Storebælt). Det første kvalitative interview gav anledning til en mindre ændring af interviewguiden. Interviewguiden fungerede ved alle 11 interview generelt set meget tilfredsstillende og medvirkede til en god afdækning af forholdene på de enkelte universiteter. Interviewguiden blev ikke fulgt slavisk, men de enkelte emner blev alle sammen uddybet på de 11 universiteter.

Telefoniske interview

I de kvalitative interview oplyste interviewpersonerne også om eventuelle eksterne udbydere, som det var relevant at tale med om danskkurserne. Disse eksterne samarbejdspartnere er efterfølgende interviewet telefonisk. Formålet var at indhente viden om danskundervisningens organisering, indhold og kvalitetssikring. Der er gennemført i alt seks interview med eksterne partnere fra AAU, KVL, DTU, SDU, KU og CBS. I langt de fleste tilfælde bidrog telefoninterviewene med de eksterne udbydere ikke med væsentlig ny viden, men validerede derimod det, som repræsentanterne fra universiteterne allerede havde sagt i minigruppeinterviewene.

Samlet vurdering

Samlet set kan det konstateres, at undersøgelselementerne danner et solidt grundlag for undersøgelsen, idet de enkelte elementer understøtter hinanden. I rapporten anvendes udbyttet af de enkelte elementer emnevis, således at det beskrivende og de kvalitative elementer supplerer hinanden. I de tilfælde, hvor der i rapporten nævnes universiteter, er der – med mindre andet er nævnt – ikke kun tale om eksempler, men en

fuldstændig opremsning af de universiteter, for hvilke det pågældende udsagn er gældende.

Det endelige rapportudkast har været til høring blandt de universiteter, der har deltaget i undersøgelsen, med henblik på eventuel præcisering af konkrete forhold på de enkelte universiteter. Ét universitet (CBS) måtte af tidsmæssige årsager melde fra i forhold til høringen og har accepteret de refererede forhold på universitetet. Nærværende rapport er således den endelige udgave.

1.5 Rapportens opbygning

Kapitel 1 beskriver undersøgelsens formål, den politiske kontekst, begrebsafklaring og undersøgelsens metodisk grundlag.

Kapitel 2 giver en sammenfatning af undersøgelsens resultater, herunder forskelle og ligheder i praksis.

Kapitel 3 indeholder en beskrivelse af de respektive typer af danskkurser, som tilbydes til udenlandske studerende. Kurserne vil blive beskrevet i forhold til formål, funktionsniveau og indhold, målgruppe, niveaudeling, eksamensformer og tildeling af ECTS-point.

Kapitel 4 beskriver danskundervisningens organisering. Særligt om der er tale om intern eller ekstern undervisning, og hvem der har ansvaret for tilmelding og organisering af kurserne. Desuden beskrives finansieringen og kvalitetssikring af undervisningen.

Kapitel 5 omhandler universiteternes informationsstrategi og praksis i forhold til rekruttering af studerende til kurserne.

Kapitel 6 vedrører danskundervisningen set i et strategisk perspektiv. Kapitlet har således en opsamlende funktion, idet barrierer og muligheder for danskundervisning til udenlandske studerende analyseres.

Kapitel 7 indeholder en summarisk fremstilling af tilbuddet af danskundervisning på universiteterne i tabelform.

I det følgende forkortes universiteterne således:

ASB: Handelshøjskolen i Århus (monofakultært)

AAU: Aalborg Universitet (flerfakultært)

AU: Aarhus Universitet (flerfakultært)

CBS: Copenhagen Business School (monofakultært)

DFU: Danmarks Farmaceutiske Universitet (monofakultært)

DPU: Danmarks Pædagogisk Universitet (monofakultært)

DTU: Danmarks Tekniske Universitet (monofakultært)

ITU: IT-universitetet (monofakultært)

KVL: Den Kgl. Veterinær- og Landbrughøjskole (monofakultært)

KU: Københavns Universitet (flerfakultært)

RUC: Roskilde Universitet (flerfakultært)

SDU: Syddansk Universitet (flerfakultært)

2 Sammenfatning

9 af landets 12 universiteter tilbyder danskkurser for udenlandske studerende. I det følgende præsenteres i tekstform en oversigt over resultaterne af kortlægningen. Der henvises i øvrigt til den skematiske oversigt i appendiks.

Målgruppe, formål og indhold

Indledningsvis kan det konstateres,

- at den primære målgruppe for dansk-undervisning er udvekslingsstuderende, dog tilbydes også full degree-studerende og udenlandske fastansatte og ph.d.-studerende danskkurser på 3 universiteter.
- at det primære formål med undervisningen er socialt, således at de udenlandske studerende kan klare dagligdagen med indkøb, se og forstå tv og i det hele taget følge med i det sociale liv i Danmark. Således peger alle universiteter på dette formål. Danskkurser på 6 universiteter fokuserer herud over også på sprogindlæring på lige fod med de dagligdagskompetencer. 2 universiteter bygger endnu et trin ovenpå i form af indlæring af akademisk dansk. Akademisk dansk må imidlertid siges at være lavt prioriteret generelt på universiteterne i Danmark.
- formålet med undervisningen styrer også indholdet af den, idet alle 9 universiteter således fokuserer på mundtlige og skriftlige sprogfærdigheder, hvor der også læses samfundsrelaterede tekster, mens 4 universiteter herud over fokuserer på dansk kultur, samfundsforhold og politik i samme grad som på sprogfærdigheder.

Organiseringen af undervisningen

Hvordan organiseres danskundervisningen på de enkelte universiteter?

- Af de 9 universiteter henviser 2 til eksterne kommunale kurser, mens 7 tilbyder én kursustype og 5 tilbyder flere kursustyper. Der er en klar tendens til, at de 'gamle' og flerfakultære universiteter prioriterer danskundervisningen højere end de øvrige universiteter.
- På 7 af de 9 universiteter, som tilbyder danskkurser, ligger det administrative ansvar hos Internationalt Kontor/Sekretariat, mens 2 universiteter har placeret det administrative ansvar hos den udførende enhed.
- 3 universiteter anvender interne undervisere, tre anvender eksterne kurser, mens 2 som sagt henviser til kommunale tilbud.
- Den primære finansiering sker for 4 universiteters vedkommende via universitetets budget, mens 3 universiteter primært finansierer kurserne via kommunale ordninger og dermed efter Integrationsministeriets regler. Her vil enkelte kommuner kræve brugerbetaling. Herud over opkræver 2 universiteter brugerbetaling, mens 2 universiteter som supplement til henholdsvis kommunalt finansierede og brugerbetalte kurser, opnår STÅ-bevilling for særlige kursustyper.

- der er stor forskel på universiteterne, når det gælder tildelingen af ECTS-point for deltagelsen i danskkurserne eller bestået dansk-eksamen. Således har 3 universiteter ingen eksamen, og tildeler heller ingen ECTS. 2 universiteter tildeler ECTS uden eksamen, 1 universitet tildeler ECTS for bestået eksamen, mens 3 universiteter tildeler ECTS både med og uden eksamen.

Omfanget af kurserne

Hvor stort er omfanget af kurserne og deltagelsen?

- Det er meget vanskeligt at give et dækkende billede af tilmeldingen til og gennemførelsen af kurserne, idet universiteterne bruger forskellige opgørelsesmetoder, og i det hele taget kun har oplyst meget usikre tal. Et løst bud peger dog på, at cirka hver anden udenlandsk studerende bliver optaget på et danskkursus, samtidig med at frafaldet er relativt lille.
- 4 af de 9 universiteter har semesterkurser, 1 har semesterstartskurser og 4 har begge dele. Herudover har to universiteter ligeledes ad hoc-kurser, som typisk er fortsætterkurser, som kræver et vist deltagerantal, som sjældent er opfyldt.
- Kurserne varierer i høj grad i omfang. Således ligger det typiske antal lektioner på omkring 50-60, med en variation fra 20 til 170 lektioner, afhængig af niveau og intensitet. Også antallet af undervisningsuger varierer en del: Fra 1 til 13 uger, hvor semesterstartskurser typisk er korte tre-ugersforløb, mens semesterkurser typisk varer hele semesteret. Dertil kommer at de kommunale modul-kurser varierer afhængigt af niveau, og hvor mange moduler de studerende bygger på.

Danskkursernes rolle ifht. tiltrækning af udenlandske studerende

Hvilken rolle spiller danskundervisningen for at fremme tiltrækningskraften af udenlandske studerende til de danske universiteter?

- Undersøgelsen viser med al tydelighed, at universiteterne generelt ikke tillægger danskundervisningen den store akademiske betydning. Der er således med andre ord fokus på de sociale behov hos de udenlandske studerende, så de kan begå sig i det danske samfund, mens de er udvekslingsstuderende. Således tiltrækkes udenlandske studerende i mindre grad af danskkurser og dansksproget akademisk undervisning, end af engelsksproget akademisk undervisning, som suppleres med danskundervisning præget af en social vinkel.

De udenlandske studerendes sociale integration

Hvad betyder danskundervisningen for at øge kendskabet til dansk kultur, samfundsforhold og i særdeleshed til dansk sprog, og hvordan påvirker det de udenlandske studerendes sociale integration i Danmark under deres ophold?

- Universiteterne peger i undersøgelsen på, at de udenlandske studerende i mindre grad oplever en social integration med danske studerende, og i højere grad samles i grupper af udenlandske studerende. For langt

de fleste udenlandske studerende er danskkurset således primært til for at kunne klare sig i en praktisk hverdag, og i mindre grad nødvendig for det sociale liv med danskere i Danmark. Til gengæld virker danskundervisningen i mange tilfælde som netværksskabende blandt de udenlandske studerende.

**Forholdet mellem
engelsk- og
danskproget
akademisk un-
dervisning**

Hvordan påvirker internationalisering forholdet mellem engelsk og dansk sprogs rolle i universitetsundervisningen, og hvad betyder det for universiteternes sprogpolitik?

- De fleste universiteter har en klar internationaliseringsstrategi, men ikke en lige så konkret sprogpolitik. De fleste universiteter fokuserer i stadig højere grad på engelsksproget akademisk undervisning fremfor dansksproget eventuelt suppleret med danskkurser til udenlandske studerende. Den decentrale organisering på universiteterne, hvor institutterne/afdelingerne i høj grad selv bestemmer fagudbuddet, fører naturligvis også til forskelle internt på de enkelte universiteter i forhold til prioriteringen af dansksproget og engelsksproget akademisk undervisning.

**Informations-
strategi**

Hvad gøres der for at markedsføre den internationale dimension på universiteterne; heriblandt danskundervisningen?

- Der er store forskelle mellem landets universiteter, når det gælder markedsføringen af universiteterne og danskundervisningen. Erfaringsmæssigt anvender mange udenlandske studerende internettet til research i forhold til et kommende udlandsophold. Undersøgelsen viser, at brugen af internettet til at udbrede informationer om danskkurser og internationaliseringen er meget forskellig. Omfanget af information afspejler i høj grad de enkelte universiteters prioritering af danskkurserne.
- Universiteterne har kun i begrænset omfang formuleret en decideret informationsstrategi.

3 Typer af danskundervisning

Fire grupper af universiteter

Indledningsvis er det frugtbart at kategorisere universiteterne i henhold til hvor mange og hvilke typer af danskundervisning, de tilbyder. Således kan universiteterne ifølge spørgeskemabesvareelserne overordnet inddeles i fire grupper:

1. De som ikke tilbyder danskundervisning (DPU, DFU, ITU)
2. De som udelukkende henviser til ekstern danskundervisning (SDU³)
3. De som tilbyder én kursustype (DTU, KVL og ASB)
4. De som tilbyder flere kursustyper (KU, AU, CBS, AAU og RUC)⁴

Ingen danskundervisning

Fælles for den første gruppe af universiteter er, at de ikke tilbyder danskundervisning til de udenlandske studerende. I alle tre tilfælde er begrundelsen, at der er meget få udenlandske studerende på universitetet, hvorfor der endnu ikke har været et behov. Både DPU og DFU angiver, at de overvejer at igangsætte danskundervisning, når der er et tilstrækkeligt grundlag af udenlandske studerende. Således oplyser DPU i interviewet, at de har indgået en aftale med et andet universitet (KVL) om, at deres studerende kan følge undervisningen på KVL, når behovet opstår.

Ekstern undervisning

SDU arrangerer ikke generelle interne kurser for de udenlandske udvekslingsstuderende. Derimod henvises til eksterne udbydere af danskundervisning under de kommunale sprogtilbud (jf. side 5). Disse kommunale sprogtilbud omfatter alle niveauer til og med Studieprøven i dansk. Rette kursusniveau findes ved test af danskkundskaber. SDU udbyder derimod danskundervisning til udvekslingsstuderende, som følger en særlig fagpakke i skandinaviske studier (Scandinavian Area Studies), hvor danskundervisningen udgør et væsentligt element. Denne type af danskundervisning ligger imidlertid uden for kortlægningens fokus, hvorfor kurset ikke behandles nærmere (se derimod appendiks i kapitel 7 for nærmere oplysninger).

En kursustype

Den tredje gruppe af universiteter (DTU, KVL og ASB) tilbyder deres udenlandske studerende ét særligt tilrettelagt kursus på begynderniveau. At kurset er på begynderniveau udelukker dog ikke, at der differentieres mellem forskellige niveauer inden for begynderniveauet. Dette behandles nærmere i afsnit 3.3 om niveaudeling. På DTU findes tilbuddet i et organiseret samarbejde med eksterne kursusudbydere, som tilbyder skræddersyede forløb på DTU til DTUs studerende.

³ SDU tilbyder dog danskundervisning i forbindelse med Scandinavian Area Studies (jf. nedenfor)

⁴ Herunder henviser de også til eksterne kurser

Flere funktionsniveauer

Den fjerde og sidste gruppe af universiteter (KU, AU, CBS, AAU og RUC) tilbyder mere end én kursustype. I de fleste tilfælde er der tale om kurser, som alle starter på begynderniveau, men hvor kurset har forskelligt omfang, og dermed også sigter mod forskellige funktionsniveauer. Derudover er det kendetegnende for disse universiteter, at de ud over begynderniveau tilbyder undervisning på fortsættelseniveau.

Fire af de fem universiteter, som tilbyder flere kursustyper, er flerfakultære. Det skyldes primært, at disse universiteter (sammen med CBS) modtager flere udenlandske studerende, end de øvrige universiteter. Det betyder, dels at spredningen i sprogkendskab er større, dels at de sprogfagsstuderende vil have behov for og interesse i et højere niveau af danskkurserne.

En helt anden type af danskkurser er kurser, som henvender sig til en specifik gruppe af studerende. Sådanne kurser kan være en del af forudsætningerne for en samarbejdsaftale. For nuværende eksisterer et sådant kursus udelukkende på KU, som afholder et særligt kursus for amerikanske udvekslingsstuderende.

Dertil kommer de ovenfor omtalte Erasmus-kurser, som indholdsmæssigt og i form ikke adskiller sig væsentligt fra de andre danskkurser på universiteterne. Der er dog en række indholdsmæssige krav, som kurserne skal leve op til, ligeså vel som de studerende skal være udvekslingsstuderende under Erasmus-programmet.

Nedenfor vil danskkurserne blive beskrevet nærmere i henhold til følgende parametre:

- funktionsniveau⁵ og formål
- indhold
- omfang
- målgruppe
- niveaudeling
- eksamensformer og
- ECTS-point.

⁵ Funktionsniveau skal her forstås, som de sproglige færdigheder, som det tilstræbes, at den studerende opnår i løbet af danskkurset.

3.1 Funktionsniveau, formål, indhold og kursernes omfang

Begynderniveau frem for akade- misk niveau

Ifølge besvarelserne af spørgeskemaet er danskundervisningen i høj grad kendetegnet ved at være begynderundervisning, som stræber mod at give de studerende basal viden om dansk sådan, at de kan klare sig i hverdagssituationer på og uden for universitet. Således udtrykkes det tillige i de kvalitative interview, at behovet for dansk på akademisk niveau – et niveau som sætter de studerende i stand til at følge universitetskurser på dansk – er meget lille. Det skyldes ifølge universiteterne dels det lille antal full degree-studerende, dels de studerendes forholdsvis korte ophold i Danmark, og endelig de mange fag, som udbydes på engelsk. Ifølge spørgeskemabesvarelserne er et gængs tilstræbt funktionsniveau således:

"Der sigtes mod basale færdigheder i dansk, således at deltageren kan bruge dansk i hverdagssituationer og følge med i den offentlige debat" (AU).

Som nævnt ovenfor tilbyder fem universiteter kurser på fortsættelniveau (AAU, RUC, KU, AU og CBS). I praksis betyder fortsættelniveau let-øvede og er som oftest rettet mod studerende, som opholder sig i Danmark i mere end et semester, og har opnået basale sprogfærdigheder i første semester, som de kan bygge videre på. Således beskriver AAU i deres spørgeskemabesvarelse funktionsniveauet for kurset "Advanced Danish":

"Konsolidering af basic-niveauet. Udvidet sociokulturel, historisk og aktuel forståelse af komplekset Danmark" (AAU).

Formidler kontakt til ekstern under- visning

Stort set alle universiteter (ti af tolv) formidler kontakt til eksterne udbydere, hvis der er udenlandske studerende, som har lyst til eller behov for at lære dansk på et højere niveau, end det universitetet kan tilbyde. Det drejer sig oftest om full degree-studerende, som er bosat i Danmark og ønsker at opnå bedre færdigheder i dansk. Se nærmere om målgruppen i afsnit 3.2 nedenfor.

Formål med un- dervisning

Lighed i funktionsniveauet er dog ikke ensbetydende med lighed i formål. Således kan formålet groft skitseret inddeles i henholdsvis et socialt begrundet og et fagligt begrundet formål. Der er ikke vandtætte skotter mellem de to formål. Således udelukker det ene ikke det andet, men der synes dog altid at være et formål, som vægter højere end det andet.

**Socialt formål:
Fokus på dagligs-
dagssituationer**

Et socialt formål er begrundet med at de studerendes sociale forhold og velbefindende uden for universitetet er afgørende for deres studieevne⁶. Derfor er det vigtigt at give de studerende redskaber, så de kan begå sig på dansk i hverdagssituationer samt en basal indsigt i dansk kultur, traditioner og samfundsforhold. Undervisningen med et socialt formål er koncentreret om sproglige færdigheder og tager udgangspunkt i materiale, som introducerer Danmark og dagligdagssituationer. Det er eksempelvis tilfældet i materialet *Aktivt Dansk*.

Til illustration tilrettelægges undervisningen på KVL med udgangspunkt i, at danskundervisningen ikke bliver endnu et fagligt studium, men et kursus som kan være med til at lette tilpasningen til livet i Danmark.

Også på DTU vedkender man sig, at det er de sociale formål, som vægter højest. Der opkræves et gebyr for deltagelsen for at mindske frafald og understrege, at det er et seriøst tilbud. Danskundervisning for DTU-studerende er imidlertid i højere grad et socialt kursus end et fagligt kursus, som nok sigter mod indledende sprogkendskab, men i lige så høj grad handler om at give de studerende en fornemmelse af, hvad Danmark er "*for et sted at være*". Danskkursus opfattes som et godt middel til etablering af et socialt netværk, eftersom de udenlandske studerende har noget at være sammen om.

**Fagligt formål:
Fokus på almene
sprogfærdigheder**

I den anden ende af skalaen er de universiteter, hvor der lægges vægt på det faglige indhold.

På CBS eksempelvis gøres der meget ud af at understrege det faglige indhold af danskundervisningen. Det er bl.a. også én af begrundelserne for, at der opkræves et mindre gebyr for at deltage i undervisningen. På den måde har gebyret en signalværdi, idet det understreger overfor de studerende, at de skal være dedikerede, og at undervisningen ikke blot er en social aktivitet.

⁶ Denne argumentation er i god tråd med en undersøgelse gennemført af Amterne og Kommunernes Forskningsinstitut (2003) i samarbejde med bl.a. Københavns Kommune blandt de udenlandske studerende i hovedstadsregionen. Formålet med undersøgelsen var at kortlægge muligheder og barrierer for de udenlandske studerendes ophold. En af de væsentligste konklusioner i undersøgelsen var, at den drivende kraft for at tage udenlands for de fleste studerende er kulturelle motivationsfaktorer. Omvendt viser undersøgelsen, at det ikke er mødet med danskerne, som er afgørende for deres positive kulturelle oplevelse, idet de mange udenlandske studerende primært omgås andre udlændinge og kun har perifer omgang med danskere. Således peger undersøgelsen på, at sproglige barrierer er én af de væsentligste grunde til den manglende integration af de udenlandske studerende. Konklusionen er derfor, at der netop synes store forbedringsmuligheder forbundet med sprogundervisning, idet sprogkendskab ville fremme de udenlandske studerendes mulighed for at etablere sociale netværk med danskere.

Ligeledes på AAU, hvor der er et lingvistisk formål, idet der lægges vægt på at overbevise de studerende om, at dansk ikke er sværere at lære end andre sprog. AAU sigter altså bredere end blot at give de udenlandske studerende redskaber til at begå sig i hverdagssituationer, men også at øge kendskabet til dansk sprog på lige fod med andre begyndersprog; dermed er der også fokus på det skriftlige og det grammatiske.

**Indhold: Fokus
på mundtlige
færdigheder**

Forskelle i formål udmønter sig endvidere i forskelle i danskundervisningens indhold samt danskkursernes samspil med andre introducerende aktiviteter. Som allerede indikeret ovenfor, så er flertallet af kurserne fokuseret omkring den sproglige læring, men indeholder også elementer af dansk kultur, samfundsforhold og politik. Sidstnævnte skal mere ses som et middel til indlæring af det sproglige niveau, og dermed som en introduktion frem for et akademisk kursus i danskhed. Derimod udbyder nogle universiteter kurser på engelsk, som sigter mod en grundigere indføring i dansk kultur og samfundsforhold på et akademisk niveau. Disse kurser beskrives nærmere i kapitel 5.

Formålet med danskundervisningen afspejles dog også i det tilsigtede funktionsniveauformål med undervisningen, således at der på en række universiteter (bl.a. KU og CBS) lægges vægt på at indøve generelle sproglige færdigheder – herunder også skriftlige færdigheder – frem for "sociale" sprogfærdigheder møntet på hverdagssituationer. Grænsedragningen mellem den dagligdagsorienterede undervisning og den mere almene sprogundervisning er svær. Dog er tendensen, at på de universiteter, hvor der udbydes mere end ét funktionsniveau – hvilket i praksis vil sige på de flerfakultære universiteter – fokuseres der i højere grad på den almene sprogundervisning end den dagligdagsorienterede sprogundervisning.

**Danskundervis-
ning er adskilt fra
introarrange-
menter**

På flertallet af universiteterne er danskundervisningen adskilt fra de andre introducerende og sociale aktiviteter for udenlandske studerende. Det betyder endvidere, at danskkurser ikke benyttes til at introducere fagterminologi eller arbejdsmetoder. Her skiller RUC og AAU sig dog ud, idet danskundervisningen også indeholder en introduktion til arbejdsformerne på disse universiteter så som den projektorienterede og den problemorienterede tilgang. I det hele taget synes danskundervisningen på RUC mere sammenkørt med andre introducerende arrangementer for udenlandske studerende end på andre universiteter.

**Regelmæssighed
i afholdelse af
kurser**

Formål og funktionsniveau hænger også i nogen grad sammen med omfanget af danskkurserne.

Flertallet af de tilbudte kurser finder sted regelmæssigt – det vil i praksis sige én gang i semesteret – hvoraf godt halvdelen finder sted i løbet af semesteret og den resterende halvdel før semesterstart. I modsætning til kurserne på begynderniveau, finder kurserne på avanceret niveau ofte sted efter behov, og er i det hele taget mindre fastlagte og koordinerede, hvilket skyldes det varierende behov.

**Semesterstarts-
kurser**

Hvad angår varighed, så har de fleste kurser, som finder sted før semesterstart, en varighed omkring tre uger med et samlet timetal omkring 50-60 timer. Dog skiller CBS sig ud med Danish Crash Course, som er et kursus med én uges varighed og med et samlet timeantal på 20 timer. Efter dette introkursus er det muligt at fortsætte på et af de to semesterkurser på CBS. I den anden ende af skala skiller KU sig ud med et otte ugers kursus, som afholdes fra slutningen af juni til slutningen af august og med et omfang på 170 timer. Dette KU-kursus er skræddersyet til amerikanske udvekslingsstuderende.

Semesterkurser

Semesterkurserne har en varighed fra 6 til 13 uger. For de kortere semesterkurser er argumentet, at danskundervisningen bør forstyrre mindst muligt i forhold til de ordinære eksamener, hvorfor de afsluttes i forbindelse med eksamensperiodens start. Omfanget af semesterkurserne ligger normalt omkring 50-60 timer, men varierer dog fra 32 timer på DTU til cirka 110 timer på RUC. Der er således to typer af semesterkurser: Dels begynderkurser som sigter mod samme funktionsniveau som semesterstartskurserne, men som blot er spredt ud over semesteret, dels kurser som sigter mod et højere funktionsniveau og på almene sprogfærdigheder i dansk.

Opsummering

Opsummerende er de væsentligste konklusioner vedrørende formål, funktionsniveau, indhold og omfang:

- 9 af 12 universiteter tilbyder danskkurser for udenlandske studerende. Deraf henviser to universiteter til eksterne kurser, to universiteter tilbyder én kursustype og fem universiteter tilbyder flere kursustyper.
- Langt størstedelen af kurserne er begynderkurser. Fem universiteter tilbyder dog kurser, som sigter mod dansk på et højere niveau.
- Formålet med kurserne varierer fra primært at være møntet mod sociale færdigheder – altså fokus på sprog i dagligdagssituationer – til almene sprogfærdigheder, hvor der ud over dagligdagssprog fokuseres på skriftlige, grammatiske og bredere sproglige færdigheder.

- Variation i formålet med danskundervisningen medfører ikke nødvendigvis tilsvarende variation i funktionsniveauet.
- Der er enighed blandt universiteter om, at behovet for danskundervisning på akademisk niveau er minimalt, eftersom formålet med danskundervisningen *ikke* er at gøre de udenlandske studerende i stand til at følge fag på dansk.
- 10 af de 12 universiteter formidler kontakt til eksterne udbydere af danskkurser. Fortrinsvis for udenlandske studerende som ønsker at modtage undervisning på avanceret niveau.
- Tendensen viser, at det er de flerfakultære universiteter, som tilbyder flere kursustyper. Dette kan forklares med, at disse universiteter dels modtager relativt flere udenlandske studerende, hvormed spredning i sprogkendskab alt andet lige er større, dels at der er flere sprogfagsstuderende, som ofte vil søge et højere niveau.
- Indholdsmæssigt er sproget i fokus, men alle kurser inddrager i større eller mindre grad temaer om dansk kultur og samfundsforhold.
- Godt halvdelen af kurserne finder sted i løbet af semesteret. Den resterende halvdel ved semesterstart, ofte i de første uger.
- Flertallet af kurserne finder sted regelmæssigt. Kurserne på avanceret niveau finder ofte sted efter behov og er i det hele taget mindre fastlagte og koordinerede.
- Omfanget af kurserne er meget varierende, hvilket spiller sammen med det tilsigtede funktionsniveau. De fleste kurser strækker sig over 50-60 undervisningstimer, men det spænder fra 32 til 170 undervisningstimer.

3.2 Målgruppen for danskundervisning: Tilslutning og tilfredshed

Målgruppen er primært udvekslingsstuderende

Målgruppen for danskundervisningen er fortrinsvis udvekslingsstuderende - i modsætning til full degree-studerende. Det er der flere grunde til.

Først og fremmest udgør udvekslingsstuderende langt den største gruppe af udenlandske studerende i Danmark, om end full degree-studerende er steget markant over de seneste år. Ifølge de kvalitative interview gør sidstnævnte sig i særdeleshed gældende på SDU, DTU, RUC, KVL, CBS og ASB.

Administrative traditioner

Derud over kan administrative traditioner forklare målgruppens karakter. Således varetages udvekslingsstuderendes optagelse som hovedregel af universiteternes Internationale Kontor/Sekretariat. Optaget af full degree-studerende foregår som hovedregel decentralt på de enkelte institutter. Dermed er der heller ikke én central, administrativ enhed, som

har ansvaret for, at full degree-studerende bliver tilmeldt danskundervisning, ligesom de ikke naturligt indgår i universitets centrale introarrangementer for udenlandske studerende. Derimod indgår de udenlandske full degree-studerende i de enkelte institutters introarrangement, som omfatter både danske og udenlandske studerende. Undtaget fra denne hovedregel er SDU, hvor optagelsen af full degree-studerende sker centralt via Det internationale Kontor, og hvor full degree-studerende indgår i SDU's introarrangementer på lige fod med udvekslingsstuderende.

Et eksempel på en sådan problemstilling er RUC og AAU, hvor henholdsvis Internationalt Kontor (RUC) og Language School (AAU) er i kontakt med alle indkommende udenlandske udvekslingsstuderende, hvorfor de automatisk får tilbudt danskkursus. Registreringen af de mange full degree-studerende foregår derimod på de enkelte institutter, hvorfor det er op til den ansvarlige for danskundervisningen at tage kontakt til de respektive institutter. Der er altså ikke etableret rutiner for håndteringen af full degree-studerende på samme måde som for udvekslingsstuderende.

Cirka hver anden udenlandske studerende indskrives på danskkursus

I relation til målgruppen er det ydermere interessant at undersøge, hvor stor en tilslutning der er til danskundervisning for udenlandske studerende. Ifølge resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen og minigruppeinterviewene varierer disse tal meget fra universitet til universitet. Der er dog stor usikkerhed forbundet med disse tal, da mange af universiteterne ikke har angivet præcise tal for, hvor mange udenlandske studerende der er på universiteterne⁷. Af afsnit 7.4. i appendiks fremgår de usikre tal.

Således peger et groft skøn på, at cirka halvdelen af de udenlandske studerende indskrives på et danskkursus. På DTU skønnes dog, at kun én ud af fire af de udenlandske studerende lader sig indskrive på et danskkursus, mens det for KU ligger omkring tre ud af fire.

Lille frafald fra danskundervisning

Samlet set er der et relativt lille frafald på danskkurserne målt som forskellen mellem antal indskrevne studerende og antallet af studerende, som gennemfører danskkurset⁸. Dette varierer dog noget universiteterne

⁷ Denne usikkerhed skyldes dels, at de forskellige typer af udenlandske studerende registreres forskelligt jf. ovenstående forskel mellem registreringen af full degree- og udvekslingsstuderende. Dertil kommer, at der kan være udenlandske studerende på ophold under tre måneder, som heller ikke indgår i statistikkerne. Det er altså svært at opnå et validt tal for *indskrivningsprocenten* af de udenlandske studerende, når det fortrinsvis er udvekslingsstuderende, som indgår i statistikkerne, mens der derimod både kan være indskrevet full degree-studerende og udvekslingsstuderende på danskholdene. Derfor har DMA valgt at tolke tallene som udtryk for tendenser frem for håndfaste tal. Og derfor synes det heller ikke metodisk forsvarligt at sammenligne indskrivningsprocent og frafald fra danskkurserne universiteterne i mellem. (Det drejer sig om spørgsmål 1, 8 og 9 i spørgeskemaet, som findes i bilag 1)

⁸ DMA har på baggrund af de indsamlede data imidlertid ikke mulighed for at angive præcise tal for frafaldet, da data er behæftet med betydelig usikkerhed og variation i opgørelsesmetoden.

imellem. Det lille frafald er i overensstemmelse med, at universiteterne meddeler, at de studerende er overvejende tilfredse med undervisningen. Eksempelvis angiver AU, at de studerende, som har deltaget i danskkurset, er mere tilfredse med deres samlede ophold på universitet, end de som ikke har gået på danskkurset. Det begrundes dels med de opnåede færdigheder, dels netværkene mellem de studerende som dannes i løbet af undervisningen. Tilfredshedsundersøgelser og kvalitetssikring uddybes nærmere i afsnit 4.4. nedenfor.

Opsummering

De væsentligste konklusioner vedrørende målgruppen er således:

- Målgruppen for danskundervisningen for udenlandske studerende er primært udvekslingsstuderende.
- Det skyldes dels gruppens overvægt i forhold til full degree-studerende, dels de administrative traditioner, som gør, at full degree-studerende ikke i samme grad er omfattet af ydelser fra Internationalt Kontor/Sekretariat.
- Endelig skyldes det økonomiske begrænsninger, hvilket berøres nærmere nedenfor i kapitel 5.

3.3 Niveaudeling, eksamensformer og ECTS-point

Som nævnt ovenfor, så er danskkurserne primært begynderundervisning. Som regel starter de fleste udenlandske studerende således på samme niveau, hvilket overflødiggør en egentlig niveautest og –inddeling. Dette udelukker dog ikke, at der opereres med forskellige holdinddelinger afhængig af sproglige forudsætninger.

Anvendelsen af test

KU, AU og RUC anvender test til at indplacere den udenlandske studerende på det rette niveau. Der anvendes både skriftlige og mundtlige test. På RUC anvendes der eksempelvis det materiale, som er tilknyttet *Bekendtgørelsen om Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.*⁹ og de modulprøver, som ligeledes er tilknyttet bekendtgørelsen. Der kan således undervises på seks forskellige moduler, som er defineret i bekendtgørelsen.

Også KU benytter test til niveaudeling bestående af en mundtlig og en skriftlig del. Testen leder frem til en inddeling på syv forskellige niveauer og er især påkrævet ved placeringer over begynderniveau.

⁹ **Bekendtgørelse** 1014 af 10. december 2003 om Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl

Ved SDU tester den eksterne udbyder altid de studerendes niveau inden holdindplacering.

Inddeling i forhold til nationalitet

Flere af de resterende universiteter – dog ikke alle – anvender ingen egentlige test, men inddeler derimod i forhold til nationalitet i de tilfælde, hvor der oprettes flere begynderhold. Erfaringen viser, at eksempelvis tyskere og hollændere ofte har væsentligt lettere ved at lære dansk end de resterende sproggrupper, hvorfor det er fremmede for den faglige progression at inddele efter nationalitet. Denne holdning deles imidlertid ikke af alle universiteter. Den typiske begrundelse er her, at holdene kan blive for 'sammenspiste' uden særlig social integration med andre udenlandske studerende endsige danske studerende.

Ingen eksamen og ingen ECTS-point

Der er ligeledes stor variation i, hvorvidt der er eksamener forbundet med danskundervisningen, og hvorvidt kursisten opnår ECTS-point for deltagelse i kurset. På SDU – igen undtaget for danskkurset som indgår i Skandinaviske Områdestudier – DTU og KVL er der ingen eksamen i forbindelse med danskundervisningen, ligesom der ikke tildeles ECTS-point for gennemført kursus. Dette er i tråd med, at danskkurserne på disse tre universiteter primært sigter mod "sociale" sprogfærdigheder og på at forbedre de udenlandske studerendes evne til at navigere i det danske samfund. For KVL og DTU handler det ligeledes om, at sprogundervisningen ligger så langt fra det faglige område, som universitetet ellers beskæftiger sig med, at de ikke finder det rimeligt at tildele ECTS-point for kurset. Denne problemstilling berøres nærmere nedenfor i diskussionen vedrørende fagtrængselsproblematikken.

ECTS-point uden eksamen

På ASB, AAU, AU og på RUC's Erasmus-kursus (EILC) er der ingen eksamen ved kursets afslutning, men den studerende opnår derimod ECTS-point for fuldført kursus. ECTS-pointene varierer fra 2 point på AAU for tilfredsstillende fremmøde (plus 1 ECTS for bestået eksamen) til 7,5 point for Erasmus-kurset på RUC. Tildelingen af ECTS-point beror på en vurdering af omfang og arbejdsbyrde forbundet med kurset. Dernæst bruges ECTS-pointene også "strategisk", sådan at ECTS-point er en måde at signalere kursets seriøsitet som et sprogfag på lige fod med andre universitetsfag. Dette kommer eksempelvis til udtryk på CBS, hvor også ugekurset Danish Crash Course tildeles 0,5 ECTS-point af den grund, at det er med til at signalere kursets seriøsitet.

ECTS-point for bestået eksamen

Den sidste gruppe af universiteter tildeler kursisten ECTS-point for bestået eksamen. Det drejer sig om CBS, KU og RUC for deres ordinære danskkursus. Pointene ligger omkring 7,5, mens det særlige KU-kursus for amerikanske udvekslingsstuderende udløser 20 ECTS-point. Igen stemmer dette overens med, at disse universiteter sigter højere end dag-

ligdagsbrug af sproget. På CBS er der tale om en 3-timers skriftlig eksamen og et kortere mundtligt interview baseret på kursets indhold. Ligeledes på KU afsluttes alle kurser med en skriftlig test (visse lange kurser tillige med en mundtlig prøve), mens RUC's eksamener beror på såvel de interne og eksterne test, som er del af modulprøverne under *Bekendtgørelsen om Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.*

Samlet set udløser 13 af de udbudte 17 danskkurser ECTS-point.

**Eksamensbeviser
og deltagerbeviser**

For alle universiteter, som tildeler ECTS-point for undervisningen, er det muligt for den studerende at få påført ECTS-pointene på deres transcripts. For de universiteter, der ikke tildeler ECTS-point, uddeles et deltagerbevis.

**ECTS oftest kun
til 'ekstern' brug**

Flere af universiteterne oplyser imidlertid, at de tildelte ECTS-point i langt de fleste tilfælde anvendes "ekstert". Det vil sige til overførsel til hjemuniversitetet. Med andre ord figurerer de tildelte ECTS-point ikke internt. Således udtrykker flere interviewpersoner fra de personlige interview, at studieadministrationen i visse tilfælde ikke er klar over, at de udenlandske studerende gives ECTS-point med hjem. Desuden kan det være problematisk at omsætte eksamensresultatet til en egentlig karakter, eftersom der ifølge universitetsloven på nuværende tidspunkt ikke kan gives karakterer for sprogundervisning, som ikke er STÅ-udløsende. Denne problematik berøres nærmere i kapitel 3 nedenfor vedrørende organisering og finansiering af danskundervisningen.

**Problematikken
vedrørende fag-
trængsel**

I Rektorkollegiets redegørelse vedrørende sprogpolitik behandles problematikken vedrørende fagtrængsel. Hermed forstås, at når der er i alt 180 ECTS-point at gøre godt med på bacheloruddannelsen og 120 ECTS-point på kandidatuddannelsen, kan det være svært at afse plads til fag, som ligger ud over det snævert faglige i uddannelsen. Eksempelvis er det en problematik, som diskuteres på KVL, hvor danskundervisningen ikke tildeles ECTS-point grundet en prioritering om at styrke fagligheden på uddannelserne. KVL er dog et eksempel på, at der er andre måder at signalere de sproglige kompetencers værdi. I forbindelse med udarbejdelse af kompetenceprofiler for alle uddannelser, arbejdes der bevidst med at synliggøre de sproglige og interkulturelle kompetencer i kompetencearbejdet frem for, at disse kompetencer opfattes som forudsætninger, som blot tages for givet. Ifølge Rektorkollegiet er der dog også mange muligheder for at overkomme problematikken vedrørende fagtrængsel, så som inddragelse af litteratur på fremmedsprog, undervisning på fremmedsprog og sprog- og kommunikationskurser uden for ECTS. De nærmere prioriteringer af sprog og internationalisering på universiteterne fremstilles i kapitel 6.

Opsummering

De væsentligste konklusioner vedrørende niveaudeling, ECTS og eksamener er:

- Fire ud af de ni universiteter¹⁰, som tilbyder danskundervisning, anvender test – skriftlige eller mundtlige – ved niveaudeling. De resterende inddeler efter nationalitet, i de tilfælde hvor der oprettes flere hold.
- 13 ud af 17 danskkurser udløser ECTS-point.
- Variationen i antallet af ECTS-point er stor gående fra 0,5 point til 20 point.
- Cirka halvdelen af de kurser, som udløser ECTS-point er forbundet med eksamen; enten skriftlig eksamen eller kombineret skriftlig og mundtlig eksamen.
- Stort set alle udsteder eksamensbeviser eller deltagerbeviser efter endt danskkursus.
- Der er signalværdi forbundet med tildelingen af ECTS-point, idet det signalerer seriøsitet. Omvendt signaleres der snævert fagligt fokus, i de tilfælde, hvor der ikke tildeles ECTS-point. ECTS-pointene anvendes oftest 'eksternt'

3.4 Sammenfatning: Typer af danskundervisning

Samlet set er der en stor spændvidde i den danskundervisning, som tilbydes udenlandske studerende på universiteterne. Men der er også flere ligheder. Således er flertallet af danskkurser på begynderniveau, hvilket skyldes målgruppen for danskkurserne, som fortrinsvis er udvekslingsstuderende, der opholder sig i Danmark over en kortere periode, og som ikke har forhåndskendskab til dansk. I tråd hermed er universiteterne enige om, at behovet for dansk på akademisk niveau er minimalt, eftersom stort set alle udlændinge kommer til Danmark for at følge kurser på engelsk.

Formålet med danskundervisningen synes derimod at variere fra at fokusere på læring af dansk til brug i hverdagssituationer – og dermed med et fortrinsvis socialt formål – til at omfatte almen indlæring af begynder-sprog med fokus på såvel mundtlige som skriftlige og grammatiske færdigheder. KU, AU, CBS, RUC og AAU (dvs. primært de flerfakultære universiteter jf. listen af universiteterne på side 7) satser således bredere end de øvrige (primært monofakultære universiteter), som enten ikke tilbyder danskundervisning (ITU, DFU og DPU), henviser til eksterne udbydere (SDU og DTU) eller arrangerer én enkelt kursustype (KVL og ASB).

¹⁰ Hvoraf de to henviser til eksterne kurser

Dette stemmer også overens med eksamen og tildeling af ECTS-point, som i højere grad sker på de flerfakultære universiteter end de monofakultære universiteter.

Endelig varierer tidspunktet for og omfanget af danskkurserne, sådan at 8 af de 17 udbudte kurser finder sted ved semesterstart, mens de resterende finder sted i løbet af semesteret. Hvad angår varighed er semesterstartskurset almindeligvis tre uger, mens semesterkurset i de fleste tilfælde strækker sig over 12-13 uger. Omfanget ligger normalt omkring 50-60 undervisningstimer, men også dette varierer fra universitet til universitet.

4 Organisering af danskundervisningen

Formålet med dette kapitel er at skitsere organiseringen af danskundervisningen for udenlandske studerende på de respektive universiteter. Herunder betydningen af og argumentation for henholdsvis intern og ekstern undervisning. Organiseringen af undervisningen spiller i høj grad også ind på finansieringen af undervisningen – eller vice versa – hvorfor dette også behandles i indeværende kapitel

Tabel 4.1 søger at skabe overblik over organiseringen af danskundervisningen på de 12 universiteter. Dels hvem der besidder det administrative ansvar, dels hvem der forestår undervisningen. Denne tabel vil blive uddybet i de følgende afsnit.

Tabel 4.1: Administrativt ansvar for danskkurserne og udførende enhed

		Udførende enhed		
		Interne undervisere	Eksterne undervisere	Ingen undervisning
Administrativt ansvar	Internationalt Kontor	CBS, AU	KVL, DTU, ASB, SDU, KU	DPU
	Den udførende enhed	AAU, RUC		
	Anden administrativ enhed			ITU, DFU

4.1 Administration af danskkurser

Internationalt kontor varetager det administrative ansvar i de fleste tilfælde

Som tabel 4.1 viser, så er der – med otte ud af 12 universiteter – en klar overvægt af universiteter, hvor ansvaret for danskundervisningen ligger hos Internationalt Kontor/Sekretariat (IK). Med administrativt ansvar menes ansvar for finansiering af kurset, for kvalitetssikring, tilrettelæggelse af kurset samt ansvar for indskrivning af de studerende.

Blandt de universiteter, hvor det administrative ansvar er kategoriseret under IK, er der dog også flere variationer i formen og indholdet af administrationen:

- På KU har Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab ansvaret for tilrettelæggelse og kvalitetssikring af kurset i forhold til de eksterne undervisere. Dette sker dog i tæt samarbejde med IK, som har det økonomiske ansvar og ansvar for indskrivning af de studerende.
- På CBS er det den interne sprog enhed The Language Center, som i samarbejde med IK varetager tilrettelæggelse af kurset, mens IK står

for indskrivning og al anden administration af danskurserne. For de kurser, som ligger ud over Danish Crash Course er der en kursuskoordinator, som er placeret på Institut for Markedsøkonomi.

- På SDU og DTU varetager IK kontakten til de eksterne udbydere, som så er ansvarlig for indskrivning af studerende, økonomi og tilrettelæggelse af kurset.
- På KVL, AU og ASB er IK ansvarlig for såvel arrangering af kurset, finansiering, indskrivning af de studerende samt kontakten til de pågældende undervisere i forhold til tilrettelæggelse af kurset. På AU er der desuden et tæt samarbejde med studenterorganisationen ISC om planlægningen af kurserne samt koordination i forhold til andre introarrangementer.

**Udførende enhed
har det admini-
strative ansvar**

Dernæst er der en gruppe af universiteter, hvor det administrative ansvar ligger i en særskilt enhed, som desuden har ansvaret for at tilrettelægge og gennemføre undervisningen. Det drejer sig om henholdsvis AAU og RUC.

**The AAU Lan-
guage School**

På AAU er det The AAU Language School, som er hjemmehørende under Center for Lingvistik. Enheden er vokset ud af et initiativ fra én af centrets undervisere, som ønskede at institutionalisere undervisningen. I første omgang finansieredes The AAU Language School af diverse interne midler fra AAU. Fra midten af 2004 er institutionaliseringen imidlertid blevet permanent og selvstændig med eget budget. Language School har både ansvaret for at arrangere, indskrive på og tilrettelægge danskurserne. Desuden har Language School udarbejdet skriftligt materiale og en cd-rom til undervisningen, som ud over dagligdagsdansk bl.a. også lægger vægt på arbejdsformen på AAU.

**Samarbejde med
Roskilde Sprog-
center**

På RUC er det en selvstændig sprogenhed – som endnu ikke er navngivet – under Institut 6 for Sprog og Kultur. Særligt for enheden er, at de samarbejder med Roskilde Sprogcenter. Således fungerer RUC-sprogenheden som en afdeling under Roskilde Sprogcenter. Det betyder eksempelvis, at RUC tilrettelægger undervisningen, så den lever op til kravene i *Bekendtgørelsen om Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.* samt anvender det materiale, der er knyttet til bekendtgørelsen, så som test til niveaudeling samt interne og eksterne test i forbindelse med eksamen. Desuden har samarbejdet betydelige konsekvenser for finansieringen af danskundervisningen, eftersom RUC modtager taxameterpenge for at gennemføre undervisningen via den kommunale bevilling. Samarbejdet med Roskilde Sprogcenter betyder endvidere, at det næsten udelukkende er studerende fra RUC, som følger danskundervisningen.

IK på både AAU og RUC er dog også involveret i arbejdet med danskundervisningen, på den måde at de henviser studerende til sprogenhederne, hvorefter sprogenhederne står for indskrivningen af de studerende.

Universiteter uden internationalt kontor

Blandt de tre universiteter, som ikke udbyder danskundervisning er der visse forskelle i den administrative organisering af det internationale område. Således er DPU det eneste af de tre, som har et egentligt internationalt kontor. Dette har konsekvenser for den måde der arbejdes med strategier vedrørende internationalisering.

Opsummering

De væsentligste konklusioner vedrørende administrationen er:

- Det administrative ansvar for danskundervisning ligger i flertallet af tilfældene på Internationalt Kontor /Sekretariat.
- På flere universiteter er det dog ikke Internationalt Kontor /Sekretariat, som har ansvaret for at arrangere danskundervisning. Dette ansvar ligger enten hos en intern sprogenhed (CBS), hos et institut på universitet (CBS og KU) eller hos en ekstern udbyder af danskundervisning (SDU og DTU).
- På AAU og RUC ligger det administrative ansvar for undervisningen hos den udførende enhed, som er en intern selvstændig sprogenhed på universitetet. Dette ligger i nogen udstrækning i forlængelse af Rektor-kollegiets opfordring til at etablere sprogkompetencecentre, som det blev beskrevet ovenfor i afsnit 1.2.

4.2 Intern versus ekstern undervisning

Som det også ses af tabel 4.1, så er der forskel på, hvem der varetager undervisningen: Om det er eksterne undervisere, eller om det er interne undervisere på universitetet. Derudover er der væsentlig forskel på, hvordan både den eksterne og den interne undervisning organiseres.

De universiteter, som benytter eksterne undervisere, kan således inddeles i to grupper: De som henviser til kommunale tilbud, og de som anvender eksterne undervisere til at udforme et kursus, som er særligt tilrettelagt for det pågældende universitets studerende.

Eksterne udbydere: Kommunale tilbud

DTU og SDU tilhører den første gruppe, idet der henvises til kommunale tilbud. På DTU afholder FOF-sprogcenter et informationsmøde på DTU i løbet af introugen for de udenlandske studerende. På informationsmødet har de udenlandske studerende mulighed for at indskrive sig på kurset. Danskundervisningen foregår på DTU og omfatter udelukkende studerende fra DTU, hvorfor FOF også søger at tilpasse undervisningen til målgruppen. Ud over formidling af kontakten til FOF og arrangering af informationsmø-

de er IK ikke involveret i afviklingen af kurset. Fordelen ved at entrere med en ekstern udbyder er ifølge DTU, at det ville være svært at planlægge et internt kursus, idet presset er meget stort i perioderne omkring semesterstart, hvorefter der ikke er noget undervisningsarbejde. Brugen af ekstern udbyder fremmer dermed fleksibilitet, ligesom det har økonomiske konsekvenser, som vil blive uddybet nedenfor i afsnit 4.3.

På SDU er det anderledes, idet IK blot henviser de studerende til henholdsvis Studieskolen i Odense, Sprogcenter Vest i Esbjerg og LOF Sprogskole i Sønderborg. Studieskolen i Odense udbyder hvert semester et særligt danskhold for alle internationale studerende i byen inkl. studerende ved Ingeniørhøjskolen Odense Teknikum, Tietgenskolen m.m. Den væsentligste begrundelse hos SDU for at henvise til ekstern undervisning, selvom universitetet har intern kapacitet til danskundervisning, er tekniske – og økonomiske – årsager. Således kan universitetet – som alle andre universiteter – kun få STÅ¹¹ for undervisningen, hvis den er en del af studieordningen. Dette er kun tilfældet for de udenlandske studerende, der følger Scandinavian Area Studies.

Eksterne undervisere: Intern organiser

Den anden gruppe af universiteter, der anvender eksterne undervisere, er kendetegnet ved, at kurset skræddersys til det pågældende universitet, hvormed universiteterne også er involveret i planlægningsfasen og kvalitetssikringen af undervisningen. Det drejer sig om KVL, KU og ASB.

På KVL varetages undervisningen af AIS Sprog, som står for planlægning og gennemførelse af undervisningen. Dette sker i tæt samarbejde med KVL, som har mulighed for at komme med forslag til vægtning af indhold og lignende. Ifølge KVL er fordelene ved denne konstruktion, at de studerende undgår ventetid i det kommunale system, hvilket er u hensigtsmæssigt set i lyset af deres korte ophold. Den altovervejende fordel er dog, at undervisning kun omfatter KVL-studerende, hvorfor undervisningens form også medvirker til at opfylde de sociale formål med undervisningen.

På KU er det Studieskolen i København, der forestår undervisningen, mens Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab står for planlægningen af danskkurserne og kontakten til Studieskolen. Bevæggrunden for denne konstruktion er ifølge KU, at Studieskolens lærere har stor erfaring med undervisning i sproglig færdighedstræning i modsætning til universitetslærerne. Fordelen ved denne organisering er desuden, at det skaber fleksibilitet i lærerkapaciteten. Ulempen er derimod, at det kan skabe forvirring i forhold til de studerende, idet de skal henvende sig til flere forskellige instanser vedrørende danskundervisning. Dette søger Internationalt Kontor

¹¹ Bevillinger pr. studenterårsværk.

dog at imødekomme ved at være den primære kontakt for de udenlandske studerende og desuden sørge for at en fast kontaktansvarlig udpeges ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab.

Endelig er der ASB, som dels henviser til AU's Denmark Today i august og januar, dels selv afholder et 6 ugers danskkursus i løbet af forårs- og efterårssemesteret. De ASB-studerende, som optages på Denmark Today, bliver tilbudt nøjagtig det samme program som AU-studerende. På ASBs egne kurser benyttes som oftest lærere fra AU's Denmark Today. De væsentligste bevæggrunde for ASB for at anvende AU og 'Denmark Today' er for det første, at ASB ikke råder over undervisere, der kan undervise i dansk, hvorfor det er naturligt at trække på eksterne kræfter, som har erfaring dermed. For det andet fokuserer ASB i højere grad på engelsk-sproget undervisning.

Interne undervisere: "Ordinære" institutter

Ligeledes er der forskel blandt de universiteter, som benytter interne undervisere: Nogle benytter undervisere fra et "ordinært" institut, mens andre kommer fra en særskilt sprogenhed.

På AU ansættes underviserne på danskkurserne af Internationalt Sekretariat i de perioder, hvor der er behov for undervisning. Underviserne er i langt de fleste tilfælde universitetsuddannede, og en del af dem fra AU. AU anvender med andre ord kun eksterne undervisere.

Interne undervisere: Særskilte enheder

På RUC, AAU og CBS kommer underviserne på danskkurserne derimod fra en særskilt sprogenhed. Som allerede beskrevet ovenfor så er RUC og AAU organiseret i selvstændige sprogenheder, som både forestår undervisningen af de udenlandske studerende samt varetager administration af kurserne. På begge universiteter er det en blanding af fastansatte undervisere og undervisningsassistenter, som hentes ind ved spidsbelastningerne. Dette betyder ifølge AAU, at de enkelte undervisere ikke kan garanteres noget minimum antal timer, og at underviserne (typisk fra AOF og det kommunale Sprogcenter) i høj grad er 'con amore'-undervisere, som (igen ifølge AAU-interviewet) i højere grad underviser udenlandske studerende, fordi de har lyst og interesse, end fordi de skal tjene penge. På både RUC og AAU fungerer sprogenhederne som selvstændige økonomiske enheder. Der er dog ingen af enhederne, som sælger ydelser til kunder uden for universitetet.

Dermed skiller CBS sig ud, i og med The Language Center er en selvstændig enhed på CBS, som sælger ydelser til såvel institutterne på CBS som eksternt. Således dækker deres portefolie sprogundervisning, gennemførelse af internationale sprogtest, oversættelser og andet sprogarbejde. Omkring semesterstart ansætter The Language Center eksterne undervi-

sere fra AOF, som følge af øget behov for undervisningskapacitet. Dermed er The Language Center både en administrativ partner for IK såvel som en samarbejdspartner i forhold til at udvikle nye undervisningskoncepter og generere nye ideer inden for sprogområdet generelt. Fordelen synes dermed, at der opnås fleksibilitet og specialisering samtidig med, at den genererede viden holdes inden for universitets organisering, og dermed bør kunne udnyttes bedre.

Opsummering

De væsentligste konklusioner vedrørende intern versus ekstern undervisning er således:

- Fem af de ni universiteter, som udbyder danskkurser, benytter eksterne undervisere: To universiteter benytter de eksisterende kommunale tilbud (SDU og DTU), mens tre universiteter entrerer med eksterne udbydere til at gennemføre undervisning tilpasset det pågældende universitet (KU, KVL og ASB).
- Fordelen ved brugen af eksterne udbydere er, at det skaber fleksibilitet i forhold til tilpasning af lærerkræfter i spidsbelastningsperioder og i forhold til at anvende undervisere, som har erfaring med danskundervisning for udlændinge.
- Fire universiteter anvender interne undervisere. På tre universiteter er underviserne organiseret i særskilte sprogheder (CBS, RUC og AAU – på AAU hentes underviserne dog fortrinsvis eksternt), hvorimod et universitet trækker på løsere tilknyttet undervisere fra "ordinære" sproginstitutter fra universitetet (AU).
- Fordelen ved de interne, særskilte sprogheder er mulighederne for specialisering og samtidig bevare undervisningen internt. De særskilte sprogheder giver gode muligheder for tilpasning i forhold til de respektive universiteter samt løbende produktudvikling.

4.3 Finansiering

Som nævnt ovenfor, så har de respektive organiseringsformer også konsekvenser for finansieringen af danskundervisningen. Der er således tale om fire forskellige finansieringsformer:

- kommunal finansiering
- brugerfinansiering
- universiteternes selvfinansiering
- finansiering via STÅ-bevillinger

Kommunal finansiering

På SDU, DTU og RUC er danskundervisningen afhængig af den kommunale finansiering af danskundervisning til alle udlændinge, som er bosat i den pågældende kommune.

På SDU henvises der som nævnt til de ordinære tilbud i de respektive kommuner, hvor de studerende er hjemmehørende. I Odense Kommune varetager Studieskolen i Odense opgaven efter regler fra Integrationsministeriets modulundervisning. Ulempen ved denne konstruktion er, at der kan være ventetid på undervisningen. Ventetiden kan bl.a. skyldes, at de studerende skal have tildelt et CPR-nummer, før de kan deltage i undervisningen. Typisk vil der derfor være behov for løbende optag, idet de udenlandske studerende iflg. regler fra Integrationsministeriet ikke må vente mere end en måned på danskundervisning fra den dag, de modtager deres cpr-nummer.

Ud over ventetiden kan ulempen være ulige vilkår for brugerbetaling afhængig af, hvilken kommune den udenlandske studerende er bosat i; eksempelvis er der brugerbetaling på 500-1000 kr. i Odense Kommune (afhængig af nationalitet), men ikke i omegnskommunerne. På DTU har man taget konsekvensen af forskel i brugerbetaling, så DTU afholder udgifterne for brugerbetaling i de tilfælde, hvor kommunerne opkræver sådanne for på den måde at skabe lige vilkår for alle udenlandske studerende.

På RUC er der en anderledes form for kommunal finansiering, eftersom sprogheden har indgået et samarbejde med Roskilde Sprogcenter, sådan at sprogheden fungerer som en afdeling af Roskilde Sprogcenter. Dermed tildeles RUC taxameterpenge for de studerende, som deltager i danskkurserne på RUC. Desuden dækkes den anden kursustype på RUC af Erasmus-midler.

Brugerfinansiering

En anden mulighed er at lade de udenlandske studerende selv betale for danskundervisningen. Dette er bl.a. tilfældet på CBS, hvor de efter problemer med meget stort frafald besluttede at indkræve en brugerafgift på 600,- kr. for et intensiv ugekursus. Brugerafgiften har været med til at mindske frafaldet på pågældende kursus, uden at CBS dog kan oplyse hvor meget og om det skyldes en lavere eller mere motiveret tilmelding.

Også på ASB anvendes brugerbetaling, sådan at der opkræves 250,- per studerende for deltagelse i ASBs danskkursus på 6 uger med 36 timers undervisning i alt. Herudover opkræver AU 2400,- hos de ASB-studerende, som deltager i Denmark Today.

Finansiering via STÅ-bevillinger

Forudsætningen for at opnå STÅ-bevillinger til danskkurser er, at det er en del af de studerendes ordinære uddannelse, sådan at kurserne kan give merit på de studerende hjemmeuniversitet. Det eneste universitet, som modtager STÅ-bevillinger for deres danskkurser er CBS. Det skyldes, at danskkurserne er en måde at leve op til de krav om sprogfag, som eksisterer på de sproglige uddannelser på CBS.

Det er desuden muligt at opnå STÅ-bevillinger for kurser i dansk kultur og samfundsforhold, eftersom disse er at betragte som ordinære universitetskurser. På samme måde opnås der STÅ-bevilling til danskundervisning, som er del af et områdestudie. Det gælder også for Scandinavian Area Studies på SDU.

Universiteternes egen finansiering

På AU, KU, AAU og KVL dækker universitets driftsmidler til det internationale område udgifterne til danskundervisningen. På KU bruges der eksempelvis 1,3 mio. kr. om året på at finansiere danskundervisning til udenlandske studerende, hvilket er en forholdsvis stor del af det samlede budget for Internationalt Kontor.

Opsummering

De væsentligste konklusioner vedrørende finansiering er således:

- Tre universiteter finansierer danskundervisningen via den kommunale ordning for danskundervisning.
- To universiteter opkræver brugerbetaling for danskundervisningen, mens det kun er CBS, som opnår STÅ-bevilling til den danskundervisning, som ligger ud over introduktionskurset.
- De resterende fire universiteter afholder selv udgifterne til danskundervisning ud af de ordinære driftsmidler på det internationale område.

4.4 Kvalitetssikring

Endelig er det relevant at anskue kvalitetssikring i relation til organisering, eftersom valg af kvalitetssikringsinstrumenter synes afhængig af organisationsformen.

Tilfredshedsundersøgelse

Det mest foretrukne kvalitetssikringsinstrument er tilfredshedsundersøgelse blandt de studerende. Således angiver syv af de ni universiteter, som tilbyder danskundervisning, at de anvender evalueringsskemaer.

I forhold til brugen af skemaer, er det CBS, som skiller sig mest ud. CBS har et separat center for kvalitetssikring, hvor alle institutter og al undervisning bliver evalueret. I praksis vil det sige, at såvel danskurserne samt de udvekslingsstuderendes samlede ophold på CBS evalueres, sådan at IK's indsats evalueres tre gange om året. Det er de enkelte enheder, som afholder udgifterne til evaluering. Koordinationsmøder mellem IK og The Language Center tager derefter udgangspunkt i resultaterne af evalueringerne, sådan at resultaterne inkorporeres i den fremtidige planlægning.

På de resterende universiteter udleveres der i de fleste tilfælde skemaer for de udenlandske studerendes samlede ophold i Danmark, hvori vurderingen af danskundervisningen er en særskilt del.

Koordinationsmøder

Koordinationsmøder er et andet almindeligt instrument. Således evaluerer AU danskundervisningen på et møde mellem den faglige koordinator og den kursusansvarlige på Internationalt Sekretariat. På de andre universiteter (AAU, RUC og CBS), som anvender interne undervisere, er der i højere grad fokus på planlægningen af kurserne, end på efterfølgende evaluering af kursernes gennemførelse. På AAU lægges eksempelvis meget vægt på løbende udvikling af lærebogsmateriale, hvilket også gør sig gældende på RUC. Sidstnævnte opfatter i det hele taget det ovenfor omtalte samarbejde med Roskilde Sprogcenter som en kvalitetssikring af danskkurser, idet der stilles klare krav til undervisningen på de respektive niveauer.

De eksterne underviseres kvalifikationer

Sikring af undervisernes kvalifikationer og engagement i undervisningen er også et prioriteret område på visse universiteter. Således anvender ASB den strategi, at de udvælger deres undervisere – som jo er eksterne – efter hvem, der har den højeste beståelsesprocent blandt eleverne. KU søger at arbejde tæt sammen med de eksterne undervisere for at gøre danskundervisningen for udenlandske studerende til et attraktivt kursus at undervise på for på den måde at tiltrække gode undervisere.

SDU og DTU har ikke iværksat tiltag for at sikre kvaliteten af deres eksterne kurser. Til gengæld kvalitetssikres undervisningen hos de respektive eksterne partnere, både i form af ansættelse af kvalificerede undervisere på cand.mag.- eller folkeskolelærerniveau og i form af evalueringsskemaer til de udenlandske studerende.

Opsummerende

De væsentligste konklusioner vedrørende kvalitetssikring er dermed, at:

- Det foretrukne instrument til kvalitetssikring er tilfredshedsundersøgelser blandt de udenlandske studerende.
- Derud over anvendes opstartsmøder mellem eksterne undervisere og Internationalt Kontor (KVL, ASB, DTU og KU) og løbende koordinationsmøder mellem interne undervisere og Internationalt Kontor (CBS og AU).
- I de selvstændige sprogheder (RUC og AAU) arbejdes der med udviklingen af særligt tilpasset lærebogsmateriale.

4.5 Sammenfatning: Organisering af danskundervisning

De ni universiteter, som tilbyder danskundervisning til udenlandske studerende har organiseret sig på en række forskellige måder. Således ligger administrationen – det vil sige ansvaret for finansiering, kvalitetssikring og tilrettelæggelse – af danskkurserne typisk hos Internationalt Kontor/Sekretariat. Dog er der flere tilfælde, hvor ansvaret for at arrangere undervisningen er delt med interne og eksterne enheder.

Fem universiteter benytter eksterne undervisere, heraf benytter to universiteter eksisterende kommunale sprogtilbud, mens tre benytter eksterne udbydere. Fire universiteter anvender interne undervisere, heraf er underviserne på tre af universiteterne organiseret i særskilte sprogenheder, mens et universitet anvender undervisere fra sproginstitutioner på universitetet, som tilknyttes danskkurserne ad hoc.

Også finansiering af danskkurserne sker på forskellige måder på universiteterne, idet tre finansierer kurserne via den kommunale ordning for danskundervisning, mens der hos studerende på to universiteter opkræves brugerbetaling. Det ene af de to universiteter kræver brugerbetaling for nogle af kurserne for de udenlandske studerende og opnår STÅ-bevilling for andre. De resterende fire universiteter afholder selv udgiften til danskundervisningen.

Når det gælder kvalitetssikring anvender universiteterne alle tilfredshedsundersøgelser blandt deres udenlandske studerende. I nogle tilfælde evalueres kun danskkurset, i andre tilfælde er hele udlandsopholdet genstand for evalueringen, hvor evalueringen af danskkurset således indgår som en del af den samlede evaluering. Også koordinationsmøder er et hyppigt anvendt kvalitetssikringsinstrument.

5 Informationsstrategi og rekruttering til danskundervisning

Ifølge Regeringens redegørelse vedrørende internationalisering af uddannelser fra 2004, bør danske og udenlandske studerende have mulighed for at vurdere den internationale dimension på de danske institutioner, når de søger optagelse. Derfor hedder det, at:

"uddannelsesinstitutionerne vil blive opfordret til at offentliggøre deres internationaliseringspolitik på institutionens hjemmeside" (Undervisningsministeriet og VTU, 2004: 10).

Set i det lys er det særligt interessant at undersøge tilgængeligheden af information om universiteternes dansktilbud og andre tilbud til udenlandske studerende. Dette skal endvidere ses i lyset af, at en undersøgelse gennemført af Amterne og Kommunernes Forskningsinstitut¹² blandt udenlandske studerende i hovedstadsregionen viste, at Internettet er det foretrukne redskab, når studerende søger oplysninger i planlægningen af deres udenlandsophold. Derfor er der foretaget en grundig gennemgang af de 12 universiteters hjemmeside med henblik på at kortlægge tilgængeligheden og indholdet af information vedrørende danskundervisning for udenlandske studerende.

Den umiddelbare konklusion er, at der er markant forskel i informationsniveauet blandt de 12 universiteter, når det gælder den generelle information via hjemmesiderne. Nedenstående tabel søger at opsummere spændvidden i tilgængeligheden ved at inddеле universiteterne i fire kategorier på baggrund af informationsniveauet på deres hjemmeside.

¹² Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (2003) "Udenlandske studerende i hovedstadsregionen – hvordan kan det gøres bedre?".

Tabel 1 Informationsniveau på universiteternes hjemmeside

Universiteter	Informationsniveau
KU og AU	Omfangsrig og lettilgængelig information, som omfatter emner som kursusbeskrivelse, niveaudeling, eksamensformer, tilmelding og kvalitetssikring.
AAU, RUC og SDU	Mindre omfangsrigt og umiddelbart tilgængelig information, som omfatter kursusbeskrivelse og information om tilmelding.
DTU, CBS, ASB og KVL	Meget få og/eller svært tilgængelige informationer
DPU, ITU og DFU	Ingen umiddelbart tilgængelige informationer vedrørende danskundervisning.

Note: Inddelingen er sket på baggrund af en vurdering af indholdets omfang og tilgængeligheden: reklameres der med det eller skal man lede efter informationerne?

Informationsniveau afhængig af universiteternes karakter

Som oversigten viser, kan der observeres forskelle i hjemmesidernes informationsniveau i forhold til universitetets specialisering. Således har KU og AU det højeste informationsniveau på deres hjemmeside, mens AAU, SDU og RUC har et lidt lavere, men alligevel relativt højt informationsniveau. De mere specialiserede universiteter har enten kun et lavt informationsniveau eller slet ingen information på deres hjemmeside.

Informationsniveauet må dog også siges at afhænge af - eller måske nærmere være et udtryk for - prioriteringen af sprogundervisningen på de enkelte universiteter. Dog opfatter både KVL og CBS danskundervisningen som meget væsentlig i forhold til tiltrækningen af udenlandske studerende, hvorfor det synes paradoksalt at information om danskkurserne ikke er umiddelbart mere synlige.

Som et generelt supplement til hjemmesidernes information om mulighederne, peger enkelte universiteter på mund-til-mund-metoden i forhold til rekruttering af udenlandske studerende (såvel udvekslingsstuderende som full degree-studerende).

Et er information til de udenlandske studerende, *inden* de optages på det enkelte universitet, noget andet er information, når de *er* optaget som udvekslingsstuderende. Her adskiller universiteterne sig ikke så meget fra hinanden. De fleste universiteter uddeler således velkomstpakker indeholdende pjecer og andet materiale om universitetet generelt til de kommende udvekslingsstuderende. Forskellen ligger imidlertid i, om velkomstmaterialet tilsendes forud for semesterstart, eller uddeles i forbindelse med undervisningsstart. På AAU sender Internationalt Kontor eksempelvis et optagelsesbrev med en række informationer til samtlige kommende udenlandske studerende. The AAU Language School medsender et brev vedrø-

rende mulighederne for danskundervisning. Herud over deltager leder af Language School i åbningsugen, hvor der reklameres for danskskolebuddet. En lignende procedure gennemføres på RUC. På KU inkluderes en ansøgningsblanket til danskkurser i den første ansøgningspakke til alle udvekslingsstuderende. På KVL indeholder optagelsesbrevet sammen med en tilmeldingsblanket til danskundervisning en kraftig opfordring til at deltage i kurset samt oplysning om formål, indhold og tilmeldingsprocedurer. ASB informerer ligeledes om danskkurserne direkte til de studerende, inden de ankommer. Andre universiteter gør opmærksom på danskskolebuddet via afkrydsningsfelt på ansøgningsskemaet til potentielle udvekslingsstuderende.

5.1 Sammenfatning: Informationsstrategi og rekruttering

Samlet set må det konstateres, at de enkelte universiteter kun i begrænset omfang har egentlige informationsstrategier for danskundervisningen. Disse varierer desuden en del mellem universiteterne, når det gælder indhold og intensitet. I den ene ende ligger to universiteter, som har et omfangsrigt og lettilgængeligt informationsmateriale på internettet, mens der i den anden ende ligger tre universiteter, som umiddelbart ikke har tilgængelig information om danskundervisning på hjemmesiden. Omfanget og indholdet udtrykker i høj grad prioriteringen af danskkurserne på de enkelte universiteter.

6 Danskundervisning i et strategisk perspektiv: Muligheder og barrierer

De 11 adspurgte universiteter tillægger generelt set stadig større rolle til internationalisering. Der er imidlertid forskel på, hvordan denne stigende fokus udmøntes. Disse forskelle kan ses i forhold til følgende:

- Vedtaget strategi: Ord og/eller handling
- Fokus på danskundervisning og/eller engelsksproget undervisning; herunder om der er vedtaget en sprogstrategi
- Central og/eller decentral fokus

Internationaliseringsstrategier og sprogstrategi

Syv af universiteterne (KVL, CBS, ASB, SDU, AAU, AU og RUC) har vedtaget en nedskrevet internationaliseringsstrategi, mens KU, der styrer efter sin Udviklingskontrakt, nu er i færd med at udforme deres internationaliseringsstrategi, som bl.a. forventes at indeholde en afvejning af forholdet mellem engelsk og dansk som universitetssprog. To universiteter, som allerede har vedtaget en strategi, er i færd med at skrive en ny udgave.

I de syv nedskrevne internationaliseringsstrategier er der stor forskel på detaljeringsgraden, ligesom en repræsentant fra et enkelt universitet mener, at strategien ikke altid udmøntes i konkret handling.

På KVL og CBS er der desuden formuleret egentlige sprogstrategier, som eksplicit tager stilling til den sproglige kontekst af internationaliseringen. I CBSs internationaliseringsstrategi lyder det således:

'If CBS is to meet the goals for student exchange in the future, it is necessary to increase the number of courses offered in English (or any other language). The committee therefore recommends that all study committees and teachers make an extra effort to offer more courses in English.' (Strategic Outlook for Internationalization at CBS 2001 – 2004)

Centralt fokus i højere grad end decentralt

Noget tyder på, at den øgede fokus på internationalisering på enkelte universiteter især kan spores fra centralt hold, det vil sige i højere grad i ledelsen end ude på de enkelte fakulteter eller institutter/afdelinger. .

Mere engelsksproget undervisning

Den stigende fokus på internationalisering synes generelt set ikke at medføre større fokus på danskundervisning. Tværtimod synes flere universiteter at gå i retning af engelsksproget undervisning. Således peger stort set alle universiteter på et øget udbud af engelsksprogede kurser. Hos ASB vurderer man direkte, at danskundervisning ingen rolle vil spille i det fremtidige internationaliseringsarbejde, hvorfor danskundervisning i det

Styrkelse af den kulturelle oplevelse i Danmark

hele taget er et nedprioriteret område på ASB. På SDU har man ikke diskuteret, hvorvidt man vil satse på danskundervisning eller engelsksproget undervisning. Her har det – som tidligere nævnt – udviklet sig sådan, at universitetets egen indsats i danskundervisningen er placeret som et led i Scandinavian Area Studies frem for at bruge ressourcer på et bredt dansk-tilbud til udenlandske studerende. Dette er også i tråd med at flere universiteter tilbyder engelskundervisning til de studerende. SDU har imidlertid indledt drøftelser om at udbyde danskundervisning til alle internationale studerende, udvekslingsstuderende såvel som full degree-studerende.

Dog er der ikke nogen logisk modsætning mellem flere engelsksprogede fag og danskundervisning til udenlandske studerende. Dette skal ikke mindst ses i lyset af tankegangen om danskundervisning som et væsentligt led i evnen til at navigere i det danske samfund. Således vurderer KU – som ellers har håndhævet et højt fagligt fokus i danskkurserne – hvorvidt tiden er løbet fra kurser, som alene sigter mod egentlig tilegnelse af dansk sprog. Spørgsmålet er, om de mange ressourcer som anvendes på dansk-kurser kan udnyttes på en bedre måde. Eksempelvis til at udvikle kurser som i højere grad fokuserer på dansk kultur og samfundsforhold. I en sådan situation ville rollerne blive byttet rundt, så sprogindlæring var et middel til at opnå målet om indføring i dansk kultur og samfundsforhold, hvilket er omvendt end tilfældet i dag.

Dette er ligeledes i tråd med konklusionerne i AKF's rapport om udenlandske studerende i hovedstadsområdet; nemlig at den kulturelle oplevelse er den afgørende tiltrækningskraft. Dette bekræfter de interviewede på KU, som netop oplever en stigende søgning til København, fordi København opfattes som spændende by at bo og færdes i, og derfor udgør et aktuelt alternativ til eksempelvis London eller Paris.

Ligeledes anfører CBS nødvendigheden af danskkurser som et middel til at fastholde udenlandske studerende i Danmark. Således bør det stigende udbud af engelsksprogede kurser opfattes som en katalysator for at *tiltrække* udenlandske studerende, hvorimod indføring i dansk kultur, sprog og samfundsforhold synes medvirkende til at *fastholde* de studerende; eksempelvis ved at øge deres chancer for at søge praktikstillinger i Danmark i løbet af deres studietid. Ligeledes behøver de studerende viden om dansk kultur og samfundsforhold for at agere som ambassadører, når de vender tilbage til deres hjemland. Sidstnævnte skal ikke mindst ses i lyset af, at mund-til-mund-metoden er væsentlig for rekruttering af udenlandske studerende jf. afsnit 5.1 ovenfor.

**Økonomiske og
strukturelle bar-
rierer for dan-
skundervisning**

Ovenstående problemstilling synes særlig væsentlig i forhold til full degree-studerende – som der jo i stigende grad åbnes op for med de seneste ændringer i universitetsloven. Derfor kan der også være behov for at øge muligheder for at tilbyde danskundervisning til full-degree-studerende, som for nuværende begrænses af en række økonomiske barrierer. Dertil kommer, at sprogfagene falder naturligt ind i CBS-uddannelser med et sprogligt indhold, men ikke for økonomiuddannelserne. Det betyder, at det for sidstnævnte ikke er muligt at opnå STÅ for et intensivt danskkursus. CBS peger således på en række økonomiske barrierer, som gør, at danskkurser på et mere intensivt niveau (altså ud over Danish Crash Course) ikke tilbydes udvekslingsstuderende eller full degree-studerende i økonomi, eftersom de ikke kan få merit for faget. Sidstnævnte skyldes en politik om faglig koncentration og en nedprioritering af det sproglige indhold i andre uddannelser end de sproglige.

For de fleste af universiteterne er internationalisering også et spørgsmål om økonomi. Således anfører en række af universiteterne i de kvalitative interview, at de behøver en klar internationaliseringsstrategi for at tiltrække udenlandske studerende for også at kunne sende egne studerende til udenlandske partneruniversiteter. På AAU betegner man sig selv som 'yderkant-universitet', for hvilket det er vitalt at kunne tiltrække så mange studerende som muligt, herunder også udenlandske studerende. Dette perspektiv er yderligt blevet aktuelt efter mulighederne for betalingsuddannelse er opstået med ændringerne i universitetsloven. Alene derfor er der fra centralt hold på universitetet stigende fokus på internationalisering.

Der er dog også universiteter, som finder danskkurser vigtige for den direkte indlæring af sproglige og interkulturelle kompetencer, hvorfor de finder, at der til stadighed vil være fokus på danskundervisningen for udenlandske studerende. Således vurderer KVL og RUC, at danskundervisningen ikke vil blive nedprioriteret på trods af øget konkurrence i forhold til fagtrængsel, idet sprogindlæringen er en væsentlig del af de interkulturelle kompetencer, som et udenlandsophold bør opkvalificere.

Som allerede nævnt ovenfor, kan der konstateres visse strukturelle barrierer for at danskundervisning får en større rolle i internationaliseringsstrategien. Således peger AU på gældende nedre grænser for det internationale taxametersystem¹³ som værende begrænsende for eksempelvis summer schools, hvor man kunne gennemføre indledende danskundervisning. AU ytrer således ønske om, at der også gives taxameterstøtte til forløb på én måneds varighed for udenlandske studerende.

¹³ Det lille mobiltaxametersystem på 5.000 kr., som universiteterne modtager for ind- og udrejsende, der er væk i mere end tre måneder.

Dette ønske hænger sammen med et andet ønske fra AU om at gøre danskundervisning STÅ-udløsende. Som tidligere nævnt, har flere universiteter vanskeligt ved at finde penge til danskundervisning, samtidig med at kommunale tilbud som regel kræver et cpr-nummer. Derfor vil de udenlandske studerende i de fleste tilfælde selv skulle betale for danskundervisningen. Hvis man således fra Regeringens side ønsker at opprioritere danskundervisningen som et led i internationaliseringen, kan det ifølge AU blive nødvendigt at gøre danskundervisningen STÅ-udløsende. På denne måde sikres universiteterne og deres udenlandske studerende ens vilkår.

6.1 Sammenfatning: Danskkurser i strategisk perspektiv

Otte af landets 12 universiteter arbejder med internationaliseringsstrategier. Internationaliseringen på universiteterne har i høj grad udmøntet sig i et stigende antal udbudte kurser på engelsk. Der har derimod ikke været et stigende fokus på danskkurser for udenlandske studerende.

Flere universiteter pointerer, at faglige kurser på engelsk tiltrækker udenlandske studerende, mens indsigt i dansk kultur og sprog fastholder de udenlandske studerende, giver dem en bedre oplevelse af deres studieophold og gør dem til gode ambassadører for Danmark.

Universiteterne peger på en række økonomiske spørgsmål og prioriteringer i forbindelse med internationalisering. De handler fx om hvorvidt alle udenlandske studerende skal tilbydes danskundervisning, om at skaffe pladser i udlandet til danske studerende, om muligheder for brugerbetaling og betalingsuddannelser og om merit- og STÅ-udløsende danskundervisning.

7 Appendiks

I det følgende præsenteres universiteternes forskellige typer af danskkurser og deres organisering skematisk.

7.1 Udbud af danskkurser

Udbud	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL	DFU	DPU	ITU
Tilbyder ikke danskkurser										X	X	X
Henviser til eksterne kurser					X ¹⁴							
Tilbyder én kursustype							X	X	X			
Tilbyder flere kursustyper ¹⁵	X	X	X	X		X						

Som det ses, tilbyder DFU, DPU og ITU ikke danskkurser, fordi de enten har meget få eller ingen udenlandske studerende. Disse tre universiteter er derfor udeladt af den følgende oversigt.

7.2 Typer af danskkurser

Primært formål	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Dagligdagssituationer (socialt formål)	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Almene sprogfærdigheder	X	X	X	X	X	X	X		
Akademiske sprogfærdigheder	X		X						

Primært indhold	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Mundtlige/skriftlige færdigheder	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dansk kultur/samfundsforhold/politik ¹⁶		X	X ¹⁷			X ¹⁸	X		

¹⁴ SDU tilbyder dog danskursus som led i Scandinavian Area Studies (SAS). Internationale studerende, udvekslingsstuderende såvel som full-degree-studerende, der ikke følger SAS, henvises til kommunal undervisning.

¹⁵ Begynderkursus og fortsætterkursus (let-øvede).

¹⁶ de fleste kurser har ud over mundtlige og skriftlige færdigheder også i mindre grad fokus på kultur, samfundsforhold og politik. På de nævnte fire kurser fokuseres der i samme grad på både sprog og kulturforståelse

¹⁷ særlige kurser for kulturstipendiater

¹⁸ Afhænger af hvilket kursus der er tale om.

Tidspunkt	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Regelmæssige semesterstartskurser	X	X	X			X	X		
Regelmæssige semesterkurser	X	X	X	X	X	X		X	X
Ad hoc (ikke regelmæssigt)	(X)			X ¹⁹					

Omfang	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Antal lektioner i alt	66-170	52-60	60-100	50	20	20-144	36	32	46
Antal uger i alt	6-12	3½-13	3-varierende	7-10		1-12	6	8	12

Målgruppe	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Udvekslingsstuderende	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Full degree-studerende		(X)	X	X	X			X	
Udenlandske ansatte og Ph.d-studerende	(X)	X	X	X	(X)				

Niveauplacing, eksamen, ECTS	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Test til indplacering på rette niveau	X	X	X						
Indplacering i forhold til modersmål						X		(X)	X
Ingen eksamen, ingen ECTS					X			X	X
ECTS-point uden eksamen		X	X	X		X	X		
ECTS-point for bestået eksamen	X		X	X		X			

7.3 Organisering af danskkurser

Administrativt ansvar for danskkurser	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Internationalt kontor/sekretariat	X	X				X	X	X	X
Den udførende enhed			X	X	X	(X)			

¹⁹ Fortsætterkursus

²⁰ Afhænger af niveau, da undervisning følger kommunal modul-undervisning for udlændinge

Intern > < ekstern undervisning	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Interne undervisere			X	X		X			
Eksterne undervisere	X	X					X		X
Henviser til kommunal undervisning					X			X	

Primær finansiering	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Internt via universitetets budget	X	X		X					X
Kommunal finansiering			X		X			X	
Brugerbetaling						X	X		
STÅ-bevilling					(X) 21	X			

Kvalitetssikring	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Tilfredshedsundersøgelse undervisning	X	X	X			X			
Tilfredshedsundersøgelse hele opholdet	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Koordinationsmøder	X	X	X	X		X		(X)	X
Ingen kvalitetssikring					X				

7.4 Omfang af danskkurser (skøn fra universiteterne)²²

Omfang i perioden 2001-2003	KU	AU	RUC	AAU	SDU	CBS	ASB	DTU	KVL
Antal udvekslings- studerende i alt	688- 756	320- 460	454- 536	339- 525	349- 433	704- 992	240- 260	406- 477	88- 119
Antal indskrevne på danskkurser	557- 592	195- 260	130- 155	148- 282	*	357- 444	96- 111	Ca. 120	70
Antal gennemførte på danskkurser	481- 512	185- 245	127- 148	44- 189	*	294- 429	72- 102	Ca. 110	60

* Uoplyst

²¹ Gælder udelukkende SAS-undervisning

²² Der er tale om usikre tal, som bør læses med forbehold.

8 Litteratur

Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (2003) "Udenlandske studerende i hovedstadsregionen – hvordan kan det gøres bedre?".

CIRIUS (2004): Internationalisering af de danske uddannelser: Statusrapport 2004.

OECD (2004): "Review of National Policies of Education: University Education in Denmark – Examiners' Report".

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (2004): "Skematisk oversigt over OECDs anbefalinger og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings initiativer".

Undervisningsministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (2004): "Redegørelse til Folketinget om styrket internationalisering af uddannelserne".

Kulturministeriet (2003): "Sprogpolitisk redegørelse".

Mißbeck-Winberg, Christiane og Iben Böhling With (2004): "EU og de små nationalsprog". Sprogforum, vol. 31.

Rektorkollegiet (2003): "Sprogpolitik på de danske universiteter: Rapport med anbefalinger".

Rektorkollegiet (2004): "Internationalisering af de danske universiteter – vilkår og virkemidler".

Love og bekendtgørelser:

Bekendtgørelse 1014 af 10. december 2003 om Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl

Forslag til Lov om ændring af lov om universiteter (universitetsloven)

**Spørgeskema:
Universiteternes tilbud af
danskundervisning til
udenlandske studerende**

November/december 2004

Besvarelse fra «Organisation1»

1. Hvor mange udenlandske studerende var der i alt på universitetet?

I 2001: _____ udenlandske studerende

I 2002: _____ udenlandske studerende

I 2003: _____ udenlandske studerende

2. Afholder eller arrangerer I kurser i dansk for udenlandske studerende?

☐ 1. Ja (gå til spørgsmål 4)

☐ 2. Nej

3. Hvad er begrundelsen for, at I ikke afholder eller arrangerer danskkurser?

Gå herefter til spørgsmål 10.

4. Afholder I flere typer af danskkurser?

☐ 1. Nej

☐ 2. Ja, hvor mange _____

I de følgende spørgsmål vil vi gerne indhente oplysninger om kurset/kursernes form, indhold og organisering. Det er vigtigt, at I udfylder et separat spørgsmåls-sæt for det antal kursustyper, I har angivet ovenfor. Er der spørgsmål, som har enslydende svar for de respektive kursustyper, kan I eventuelt henvise til tidligere svar. Er der ikke tilstrækkelig plads i spørgeskemaet, så brug eventuelt et separat ark, hvor I angiver spørgsmålets nummer.

5. Kursustype 1

5a. Danskkursets navn:

5b. Hvem er danskkursets målgruppe? Fx udvekslingsstuderende, full degree-studerende, ph.d.-studerende.

5c. Hvilken organisatorisk enhed (fx institutnavn eller administrativ enhed):

1. Er ansvarlig for at arrangere kurset?

2. Er ansvarlig for, at de studerende indskrives på kurset?

3. Er ansvarlig for at tilrettelægge kursets indhold?

5d. Hvem underviser på danskkurset, og hvilket organisatorisk tilhørsforhold har vedkommende til universitetet? Er underviseren intern eller ekstern?

5e. Hvornår finder danskkurset sted:

☐ 1. Før semesterstart

☐ 2. I løbet af semesteret

☐ 3. Både før semesterstart og i løbet af semesteret

☐ 4. Andet (skriv): -----

5f. Hvad er danskkursets varighed:

1. Antal uger: -----

2. Antal lektioner: -----

3. Antal timer: -----

5g. Afholdes kurset regelmæssigt eller ad hoc? Og hvor ofte afholdes det?

5h. Opnår den studerende ECTS-point:

- ☐ 1. Ja, for gennemført danskursus: Hvor mange ECTS-point? ____
- ☐ 2. Ja, for bestået eksamen ved danskursus: Hvor mange ECTS-point? ____
- ☐ 3. Nej, ingen ECTS-point.

5i. Hvilket funktionsniveau sigter kurset mod?

5j. Hvad er formålet med kurset?

5k. Hvad er indholdet af kurset – fx sprog, kulturforståelse, historie, samfundsfag?
Og hvordan vægtes de forskellige faglige dele?

5l. Hvilke eksamensformer anvendes på danskkurset? Udstedes der separate eksamensbeviser for danskkurset?

Hvis I har besvaret spørgsmålene for alle de kursustyper, I tilbyder, gå da til spørgsmål 6.²³

²³ Spørgeskemaet gentog de samme kursus-specifikke spørgsmål tre gange, for at give mulighed for at beskrive alle udbudte kurser. Efter beskrivelsen af det sidste kursus, er universiteterne blevet bedt om at springe videre til spørgsmål 6

De følgende spørgsmål vedrører de kurser, som universitetet selv arrangerer, dvs. de ovenfor beskrevne kurser.

6. Benytter I test i forhold til niveaudeling eller holddeling på kurserne? I så fald beskriv de anvendte test.

7. Hvordan arbejder I med at kvalitetssikre kurserne? Beskriv blot arbejdet kort, da vi stiller uddybende spørgsmål i de kvalitative gruppeinterview.

8. Hvor mange udenlandske studerende var i alt *indskrevet* på de afholdte danskkurser?

1. I 2001: _____ deltagere
2. I 2002: _____ deltagere
3. I 2003: _____ deltagere

9. Hvor mange udenlandske studerende har i alt *gennemført* de afholdte danskkurser?

1. I 2001: _____ deltagere
2. I 2002: _____ deltagere
3. I 2003: _____ deltagere

De følgende to spørgsmål vedrører danskkurser, som universitetet ikke selv arrangerer.

10. Henviser I til andre danskkurser uden for universitetet (fx kommunale tilbud)? Beskriv hvilke danskkurser.

11. Hvor mange udenlandske studerende vil I anslå, at der deltager på danskkurser uden for universitetet?

12. Er der temaer eller problemstillinger, som I synes, det er særligt væsentligt at diskutere i de kommende gruppeinterview, så noter dem meget gerne herunder.

Mange tak for din deltagelse. Du bedes returnere spørgeskemaet til DMA senest fredag 10. december 2004. Vi ser frem til gruppeinterviewene i januar måned.

Bilag 2

Interviewguide

Minigruppeinterview

Kortlægning af universiteternes
tilbud af danskundervisning til
udenlandske studerende

Januar 2005

		Interviewguide til xxx
Indledning	• Præsentation af interviewer og interviewpersoner. • Tak for besvarelse • Først uddybning af spørgeskemabesvarelse og derefter indtænkt i en bredere sammenhæng vedrørende internationalisering • Kort opsummering af, hvad det er for kursustyper de uddyber, så der er sikret en fælles forståelse	
Om spørgsmål 1	1. Vi har oplevet visse variationer i måder at besvare spørgsmål 1 på. Vi vil derfor gerne om I kan uddybe, hvad jeres tal er baseret på. 2. Hvor mange udenlandske studerende udover udvekslingsstuderende vurderer I, at der er på xxx. 3. Hvor mange udenlandske udvekslingsstuderende kombinerer deres første ophold med en efterfølgende kandidatuddannelse?	
Funktionsniveau og formål	4. Hvad er bevæggrunden for at udbyde dansk på det pågældende funktionsniveau? 5. Til de universiteter som udbyder én kursustype: Hvordan arbejdes der med undervisningsdifferentiering med henblik på at imødekomme forskellige niveauer? 6. Hvordan er behovet for kurser, der sigter mod dansk på akademisk niveau (evt. med henblik på at tiltrække flere full degree-studerende)?	

	7. Hvilken rolle spiller danskkurserne i forhold til de sociale/praktiske (pastorale) funktioner (jf. AKF's rapport)?	
Eksamen og ECTS	8. Hvad er begrundelse for de valgte eksamensformer og tildelingen af de valgte ECTS-point? 9. Er I bekendte med problematikken vedrørende fagtrængsel (Interviewer: Beskriv problemstillingen), og hvad er I så fald jeres holdning dertil?	
Organisatorisk valg	10. (Interviewer: Skitser kort din forståelse af den organisatoriske opbygning) Hvad er bevæggrunden for den valgte organisatoriske opbygning? 11. Hvad er fordele og ulemper ved den valgte organisatoriske model? 12. Hvorfor ekstern/internt frem for intern/ekstern underviser (spørg efter relevant personer til telefoniske interview)? 13. Rektorkollegiet anbefaler oprettelse af sprogkompetencecentre (Interviewer: Uddyb). Hvad synes I om den anbefaling – fordele og ulemper?	
Kvalitetssikring	14. Hvordan arbejder I med kvalitetssikring af danskkurserne? Hvordan bruger I dem?	

	15. Hvad er resultatet af eventuelle tilfredshedsmålninger: Er de studerende tilfredse med undervisningen og indholdet af undervisningen (efterspørg eventuelt tilgængelige undersøgelser)? 16. Særligt for de universiteter, som anvender eksterne undervisere: Hvordan sikrer I kvaliteten i undervisningen? 17. Er der etableret rutiner med opfølgning på de kurser hos eksterne leverandører, som I henviser studerende til, som ønsker undervisning der ligger ud over de ordinære tilbud (ex. Studieskolen)?	
Informati- onsstrategi	18. Hvordan arbejder I med at gøre information vedrørende sprogtilbud/sprogpolitik tilgængelig for de studerende? 19. I hvilket omfang indgår forskellige medier (internet, pjecer, møder etc.) i jeres fremtidige informationsindsats?	
Internatio- naliserings- strategi	20. Hvor stor en rolle spiller den internationale dimension på xxx? 21. Kan I beskrive indholdet af strategien vedrørende internationalisering? Er der vedtaget en særskilt sprogstrategi/sprogpolitik?	

	22. Hvilken rolle synes I, at danskkurser til udenlandske studerende spiller i internationaliseringsstrategien? Ønsker I at fremme tiltrækning af udenlandske studerende via dansktilbud eller via engelsksprogede kurser eller begge? 23. Er der igangsat andre sprogpoltiske initiativer på xxx (f.eks. engelskkurser, sprogpoltiker vedrørende undervisningssprog, o.l.)? Hvad er indholdet/udbyttet?	
Udviklingsmuligheder	24. Hvilken rolle vurderer I, at danskkurser vil spille fremover? Øges eller mindskes relevansen? Har I planer om fremtidige tiltag? 25. Synes I, at der er behov for at etablere et samarbejde blandt universiteterne omkring arbejdet med sprogstrategier? Hvorfor og hvordan?	